

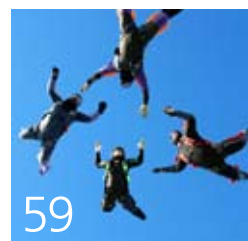
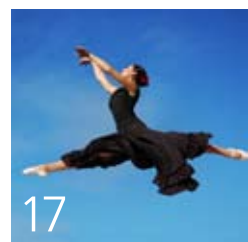
En region öppen mot omvärlden
VÄSTRA GÖTALANDSREGIONENS BUDGET 2009

www.vgregion.se

Innehåll

Förord	2
Så här läser man budgeten	4
Medborgarnas Västra Götaland	8
Västra Götaland – en levande region i världen	9
Medborgarnas livsvillkor	10
Tillgång till regionens verksamheter	13
Utmaningar för framtiden	14
Regionens verksamheter	18
Gemensamma värderingar och förhållningsätt	19
Regiongemensam kvalitets- och verksamhetsförbättring	21
Forskning	25
Serviceverksamhet	26
Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	28
Olika driftformer	29
Främja hälsa och förebygga sjukdom	30
Tillväxt och hållbar utveckling	33
Hälso- och sjukvård	42
Medarbetarskap och lärande	60
Ekonomiska förutsättningar	67
Finansiell inriktning	68
Utveckling av skatteintäkter och statsbidrag	70
Löne- och prisutveckling	71
Ränta på likvidkonto	72
Effektiviseringskrav	72
Planeringsanvisningar	73
Fördelning av resurser inom hälso- och sjukvården	74
Satsningar inom hållbar tillväxt och regional utveckling	78
Investeringar	78
Eget kapital	79
Lånebehov 2009	80
Budgetjusteringar	80
Resultatutveckling	81
Särskilda kommentarer till budget 2009	82
Regionbidrag	83
Regionfullmäktiges beslut	84
Bilagor	85

Förord

Västra Götaland och Västra Götalandsregionen påverkar och påverkas av omvärlden. Med en internationell forskning och utveckling i världsklass deltar vi i kunskaps- och teknikutvecklingen långt utanför våra egna gränser. I Västra Götaland jobbar många inom industri och handel vars marknader sträcker sig över hela världen. Villkoren i världen påverkar näringslivet och samhället och därigenom också människor som lever och verkar här. Att vidga kunskapen om utvecklingen i världen och vad som påverkar Västra Götaland och Västra Götalandsregionen är en investering för framtiden. Därför satsar vi på bättre omvärldsbevakning.

Det är nu åtta år sedan vår majoritet tog över styret i Västra Götalandsregionen. Vi har skapat ordning och reda, god ekonomi och förbättrade resultat. Samtidigt finns det utmaningar att ta sig an. Vi står inför en tid av större osäkerhet om utvecklingen än tidigare – en tid som manar till försiktighet. Det innebär också större osäkerhet vad gäller prognoser om framtiden. Trots det vill vi genomföra viktiga investeringar i välfärden och i människors möjligheter att arbeta och utbilda sig. Genom en gemensam kraftansträngning kan regionens verksamheter möjliggöra satsningar i en ansträngd tid. Med planerade effektiviseringar kan vi tillsammans ta ansvar för viktiga reformer. När alla hjälps åt kan vi möta en försiktig ekonomisk utveckling med offensiva insatser.

Vi fokuserar insatserna främst inom sjukvården, kollektivtrafiken och kulturens områden. På hälso- och sjukvårdsområdet inriktar vi oss på psykiatri, cancervård och tandvård samt att möta de behov som en ökad befolkning innebär. Vi underlättar för invånarna att ta klimatansvar genom att garantera den regionala kollektivtrafiken. Vi satsar för bättre järnvägstrafik, bättre regional busstrafik och vi utvecklar kollektivtrafiken för framtiden. Beredskapen är hög för att förstärka satsningar på bättre järnvägar och vägar. På kulturens område tar vi ett särskilt ansvar för institutioner av nationell betydelse i Västra Götaland. När staten tryggar framtiden endast för ett fåtal kulturverksamheter, gör vi motsvarande satsningar för att slå vakt om den höga standard som kännetecknar motsvarande verksamheter här.

Regionen har verkat i tio år. Med erfarenheter från ett utökat ansvarsområde och med samverkan med kommunerna och andra aktörer som grundverktyg har vi arbetat med att inte bara förbättra våra verksamheter utan också ständigt förnya våra arbetsmetoder och modeller. Vårt sätt att arbeta för att samla och stärka insatser för välfärd och tillväxt är unikt och tjänar som förebild för det framtida samhällsbygget. Vårt sätt att arbeta är en bra modell för att bygga Sverige.

Roland Andersson

Socialdemokraterna

Lars Nordström

Folkpartiet liberalerna

Kent Johansson

Centerpartiet

Så här läser man budgeten

Regionfullmäktige ger med sitt beslut om budget förutsättningar för styrelser och nämnder att bedriva verksamhet genom att ställa ekonomiska resurser till förfogande. I budgeten anges också de restriktioner som verksamheterna verkar inom. Budgeten är det främsta styrdokumentet för verksamheterna och ska ligga till grund för deras utveckling. I budgeten anges utvecklingsinriktningar i enlighet med Vision Västra Götaland – det goda livet, Personalvision 2010, hälso- och sjukvårdens utvecklingsstrategi samt Västra Götalandsregionens plattform. Regionen har också andra styr- och policydokument som ger vägledning och stöd i arbetet med att utveckla verksamheterna. I budget 2009 återges den politiska avsiktsförklaringen om utveckling av primärvården som partierna, förutom vänsterpartiet, gemensamt arbetat fram. Primärvårdsförslaget är utsänt på remiss. Efter remissbehandlingen och ytterligare beredning kommer slutligt förslag att föreläggas regionfullmäktige för beslut. Den i budgeten återgivna avsiktsförklaringen omfattas således inte av fullmäktiges budgetbeslut.

Avsnitten i budgeten följer i huvudsak principerna för balanserad styrning, vilket innebär att den är formulerad i fyra perspektiv; **medborgarperspektivet**, **verksamhetsperspektivet**, **medarbetarperspektivet** och det **ekonomiska perspektivet**. Därutöver redovisas de grundläggande värderingar och gemensamma förhållningssätt som ska utgöra basen för all verksamhet och alla anställdas arbete.

I budgeten anges strategiska inriktningar, prioriterade mål samt uppdrag.

- Med **strategisk inriktning** avses den utveckling och inriktning som gäller på några års sikt.
- Med **prioriterade mål** avses mål som sätts i särskilt fokus under budgetåret. Målen gäller för hela regionens verksamhet, även när de är riktade till och berör specifika verksamhetsområden.
- Med **uppdrag** avses särskilda aktiviteter som styrelser och nämnder ska återredovisa till regionstyrelsen och regionfullmäktige.

De prioriterade målen ska konkretiseras, mätas, följas upp och redovisas till regionstyrelsen och regionfullmäktige på ett för hela regionen enhetligt sätt, för att möjliggöra jämförelser mellan regionens verksamheter.

Efter att regionfullmäktige har fastställt budget 2009 påbörjas arbetet i styrelser och nämnder med de lokala budgetarna. De ska spegla de strategiska inriktningar, mål och uppdrag som beslutas av regionfullmäktige, inom de ekonomiska ramar och andra förutsättningar som anges i budget 2009. Budgetarna kompletteras med mål och uppdrag som utarbetas av respektive styrelse/nämnd. Det som sägs om regionens verksamheter ska även gälla för verksamheter som bedrivs på uppdrag av regionen. Därför ska, vid upphandling och avtal med, eller uppdrag till externa verksamheter, fullmäktiges prioriterade mål och övriga inriktningar beaktas på samma sätt som för de egna verksamheterna.

För att säkerställa genomförande av uppdrag och uppföljning av angivna mål med mera, ska regionstyrelsen utarbeta ett åtagandedokument som redovisar hur styrelsen och regionkansliet avser att genomföra budgeten, vilket arbete som ska bedrivs samt hur en genomarbetad uppföljning under budgetåret ska ske. Åtagandedokumentet ska omfatta såväl regionstyrelsens egna verksamhetsområde som det regiongemensamma arbetet. På samma sätt ska respektive nämnd och styrelse utarbeta ett motsvarande dokument som avser det lokala arbetet och deltagandet i det gemensamma regionala arbetet.

Västra Götalandsregionen strävar efter att integrera jämställdhetsarbetet i varje beslutsfråga. Jämställdhetsarbetet får inte bedrivs separat utan ska integreras i ordinarie rutiner – så kallad jämtegrering. Det innebär att budget, detaljbudget, utredningar och beslutsunderlag ska redovisa på vilket sätt olika förhållanden råder för kvinnor och män, samt lämna förslag för ökad jämställdhet. Samma sak gäller i utvärderings- och uppföljningsarbete.

I budgeten används begreppen Västra Götalandsregionen eller regionen då organisationen Västra Götalandsregionen avses. Med Västra Götaland avses det geografiska området.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska senast i samband med behandlingen av detaljbudget för 2009 redovisa hur de i budgeten angivna prioriterade målen ska mätas, följas upp och redovisas på ett enhetligt sätt som möjliggör jämförelser mellan regionens olika delar och verksamheter.
- Regionstyrelsen ska senast i oktober 2008 utarbeta ett åtagandedokument som redovisar hur styrelsen avser att genomföra budgeten, vilket arbete som ska bedrivas samt hur en genomarbetad uppföljning under budgetåret ska ske.
- Regionstyrelsen ska senast i samband med behandlingen av detaljbudget för 2009 beskriva hur genomförandet av uppdrag i budgeten på ett samlat sätt ska redovisas.
- Alla styrelser och nämnder ska jämtgrera budgetar och årsredovisningar.
- Regionstyrelsen ska i regionens gemensamma årsredovisning redovisa resultatet av det samlade arbetet hos verksamheter och förvaltningar för att integrera jämställdhetsperspektivet under året.
- Regionstyrelsen ska i årsredovisning för 2009 samlat redovisa hur fullmäktiges prioriterade mål uppnåtts.
- Regionstyrelsen ska i samband med årsredovisning för 2009 lämna en samlad redovisning till regionfullmäktige över genomförandet av uppdrag i budget 2009.

Medborgarnas Västra Götaland

>> MEDBORGARNAS VÄSTRA GÖTALAND

Invånarna i Västra Götaland ska leva ett gott liv. Hälsa, utbildning och jobb, utveckling och upplevelser är delar i det goda livet. Med det dubbla uppdraget, hälso- och sjukvård och regional utveckling, har regionen unika möjligheter att påverka förutsättningarna för ett gott liv för invånarna. Genom att ansvaret för hälso- och sjukvård, miljö, kultur och tillväxtfrågor finns hos samma huvudman skapas mervärden i utvecklingsarbetet och större möjligheter att samla aktörer för att gemensamt påverka utvecklingen.

Visionen om det goda livet ligger till grund för regionens utvecklingsarbete. De fem områden som står i fokus är näringsliv, kompetens, infrastruktur och kommunikationer samt kultur och hälsa. Utvecklingen i Västra Götaland ska vara långsiktigt hållbar, vilket innebär att ekonomisk, ekologisk och social utveckling ska vara positiv och stödja varandra. Tillsammans utgör de ett villkor för att tillgodose medborgarnas behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet till ett gott liv. En politik för ett långsiktigt hållbart samhälle tar därför också hänsyn till dagens barn och ungdomar.

Det direktvalda regionfullmäktige ger invånarna möjlighet att uttrycka sin uppfattning om regionens insatser direkt och utvärdera dem genom val. Fullmäktige gör regionen till ett tydligt forum för beslutsfattande och ansvarstagande och det ger legitimitet i företräderskapet både nationellt och internationellt. Beskattningsrätten ger möjlighet till insatser som främjar Västra Götalands utveckling som annars skulle ha varit omöjlig.

Västra Götaland – en levande region i världen

Västra Götaland är en expansiv internationellt inriktad del av Europa. Många företag har sina marknader i huvudsak utanför landet och många har en hundraårig erfarenhet av internationell konkurrens och marknadsföring. Den internationella prägeln hänger samman med den geografiska strukturen med flera hamnar och betydande transportleder. Transport och handel är traditionella näringar i västsverige. Till det kommer också influenser från en genom seklen omfattande invandring och kunskapsöverföring.

I Västra Götaland bor många invandrargrupper som i sin tur har ett stort internationellt kontaktnät. Det mångkulturella samhället är en betydande tillgång. Den mötesplats mellan kulturer som vår del av Sverige är, kan visa sig vara den mest betydelsefulla utvecklingsfaktorn i globaliseringens tid. Rätt hanterat är denna fördel också en möjlighet att binda ihop historien med framtiden eftersom Västra Götaland alltid varit en plats för människor från andra nationer och kulturer.

En aktiv internationell profilering är väsentlig för att attrahera företag och människor. Det gäller inte minst för kompetensförsörjning men också för att fånga upp studerande från andra länder. Därför är internationell marknadsföring en allt viktigare aktivitet för att finna en plats på den globala kartan, så också för oss i Västra Götaland.

Internationaliseringen påverkar oss alla och världen omkring oss blir alltmer närvarande i vår vardag. När människor och tjänster kan färdas fritt över gränserna mellan Europas länder, blir det också vanligare att hälso- och sjukvård kommer människor till del utanför det egna landet. Möjligheten att via internet snabbt ta del av olika vårdgivares resultat och kvalitet också i andra länder skapar en större medvetenhet om möjligheter och begränsningar i världen även utanför Sverige. Inom EU pågår ett arbete med att underlätta för medborgarna att på ett rättvisande sätt kunna jämföra vårdens kvalitet och resultat mellan medlemsländerna. I sammanhanget klargörs också reglerna för att ta del av hälso- och sjukvård inom Europa.

Medborgarnas livsvillkor

Befolkningen i Västra Götaland har bättre förutsättningar att leva ett gott liv idag än tidigare. Allt fler har arbete, fler utbildar sig och fler kan ta del av samhällets framsteg. En effekt av en längre tids förändrade livsvillkor, bland annat bättre hälso- och sjukvård, är att allt fler lever längre. De närmaste årtiondena kommer andelen äldre att öka kraftigt i Västra Götaland.

Befolkningsförändringarnas geografiska variationer inom Västra Götaland är stora. Också de socioekonomiska förhållandena uppvisar stora geografiska skillnader och det är tydligt att storstaden inrymmer de största klyftorna. Här finns de bästa och de svåraste livsvillkoren, mätt i hälsa, förväntad livslängd, inkomst och delaktighet. Oavsett var man bor måste fler få möjlighet att påverka sin framtid. Arbete, studier, god hälsa och förutsättningar att delta i samhällslivet måste bli en möjlighet för alla oavsett härkomst och social tillhörighet.

Strategisk inriktning

Invånarna ska ha god tillgång till utbildning, arbete och utveckling.

Utvecklingen på arbetsmarknaden i Västra Götaland har varit gynnsam och allt fler arbetstillfällen har skapats. De nya jobben har i stor utsträckning tillfallit grupper som tidigare haft svårigheter på arbetsmarknaden – kvinnor, äldre, ungdomar och människor med annan etnisk bakgrund. Ändå lever en tiondel av invånarna under ekonomiska villkor som innebär att de har en sämre materiell standard än vad som socialt sett kan betraktas normalt. Ett av åtta barn lever i ekonomiskt utsatta familjer. Framför allt är det utomeuropeiskt födda som har tydligt sämre förutsättningar. Tre av tio barn med utländsk bakgrund lever i ekonomiskt utsatta hushåll. En fortsatt satsning för arbete och utveckling behövs därför framför allt för de människor som idag står långt från arbetsmarknaden.

Livslångt lärande innebär en trygghet på en arbetsmarknad i snabb förändring och stärker näringslivets konkurrenskraft. Kompetensutveckling och kompetensförsörjning är den långsiktigt avgörande frågan för den enskilde medborgarens möjlighet till utveckling och arbete men också för Västra Götalands utveckling som helhet.

För att kunna arbeta och utbilda sig längre bort från hemmet krävs en väl fungerande kollektivtrafik och bra infrastruktur. När Västra Götalands olika delar knyts samman skapas förutsättningar för fler jobb, nya företag och det underlättar för fler att utbilda sig. Insatser för att stimulera företagande bidrar till utvecklingen och ger invånarna tillgång till ett bredare sysselsättningsutbud.

Utvecklingen för kvinnor på arbetsmarknaden har varit positiv som helhet. Men den tydliga könsuppdelningen består, vilket ger kvinnor sämre förutsättningar att hitta ett utvecklande och stimulerande arbete. Att vidga arbetsmarknaden, bland annat genom kortare restider, är därför en insats som bidrar både till kvinnors möjligheter och till samhällets utveckling i stort.

Utvecklingen av hälsoläget hos befolkningen är inte entydig. Sjukskrivningarna sjunker, även om det går långsammare här än i resten av Sverige. Andelen äldre ökar och många lever friska ett långt liv, medan andra äldre har flera sjukdomstillstånd samtidigt. Bland unga är det ökande självska debeteende särskilt oroväckande. Sedan 90-talet är det allt fler som uppfattar sitt hälsotillstånd som dåligt eller rapporterar nedsatt psykisk hälsa.

Invånarna i Västra Götaland värdesätter samhällets välfärdstjänster inom hälso- och sjukvården högt och man uppskattar kultur- och turismverksamheter liksom kollektivtrafiken. Men många är oroliga över sina möjligheter på bostads- och arbetsmarknaden och över de allt tydligare klimatförändringarna. Medvetenheten är stor om vikten av att leva klimatsmart och förväntan är stor på de förtroendevalda att vidta åtgärder för att mildra klimatförändringarnas effekter. Regionen ska fortsätta arbetet för att underlätta för medborgarna att ta klimatansvar genom att ställa en förbättrad kollektivtrafik till förfogande och att stimulera produktion och användning av ny miljöteknik med klimatkfokus.

Strategisk inriktning

Varje invånare ska kunna ta klimatansvar i ett långsiktigt hållbart samhälle.

I Västra Götaland bor drygt en kvarts miljon invånare med varaktig funktionsnedsättning, det vill säga personer som har svårigheter att röra sig, höra eller se, att bearbeta och tolka information eller som har svårt att tåla vissa ämnen. De har samma rättigheter och skyldigheter att bidra till och vara delaktiga i samhällets utveckling som andra medborgare. Först när samhället görs tillgängligt för människor med funktionsnedsättning blir det tillgängligt för alla. Regionen har ett ansvar för och ska vara ett föredöme i arbetet för att möjliggöra en god tillgänglighet för alla.

Ett liv i hälsa

Förutsättningarna för en god hälsa varierar under livet och påverkas också av sociala och kulturella faktorer i samhället. Jämnare fördelning av ekonomiska och sociala resurser och insatser för integration och delaktighet stärker dem som har sämst utgångsläge och ökar förutsättningen för psykisk hälsa. För barn är goda uppväxtvillkor avgörande. Barn i familjer med knappa resurser lever med fler riskfaktorer än barn i familjer med större materiella och sociala resurser. Ökad jämställdhet och stöd till sociala nätverk för till exempel långtidsarbetslösa eller långtids-sjukskrivna, är samhällsinsatser som underlättar för människor att påverka sin livssituation.

Människors hälsa påverkas av deras sociala och ekonomiska bakgrund, men också av möjligheten till arbete och utbildning. De som har eftergymnasial utbildning har större chanser att leva ett liv i hälsa. Det finns också ett samband mellan arbetslöshet och ohälsa. I de delar av Västra Götaland där arbetsmarknaden inte utvecklats lika positivt är problemet större än i områden där fler har jobb. En av förutsättningarna för en bättre hälsa hos invånarna är därför ett mer jämlikt samhälle med högre utbildningsnivå, fler i arbete och hållbar tillväxt.

En mängd olika faktorer har betydelse för och samverkar med hälsan. En grundläggande förståelse för dessa samband är viktig för att människor ska kunna påverka sin hälsa och livskvalitet i positiv riktning. Fysisk aktivitet har positiva effekter på hälsan, medan många sjukdomar orsakas eller förvärras av tobaksrökning, hög alkoholkonsumtion och övervikt. Ohälsa leder ofta till livsstilsrelaterade sjukdomar som hjärtsjukdomar, diabetes och kronisk obstruktiv lungsjukdom (KOL). Var och en har ansvar för sin hälsa och regionen har ett ansvar att aktivt stödja invånarna genom att med information och medicinska insatser motverka livsstilssjukdomar.

Strategisk inriktning

Invånarna ska ges goda förutsättningar att leva ett liv i hälsa och få sjukvård efter behov.

Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad. Var och en som möter sjukvården, både patienter och deras närstående, ska bemötas med värdighet och omtanke och med respekt för vars och ens integritet. Bemötandet ska utgå från varje människas behov och aldrig vara diskriminerande. Patientens sjukvårds- och omvårdnadsbehov ska ses i ett helhetsperspektiv och verksamheten ska fokusera på patienten som människa, inte enbart sjukdomen eller skadan. Organisatoriska gränser får inte hindra ett ansvarsfullt bemötande.

Så långt som möjligt ska patienten vara delaktig i vården och få information av personalen om möjliga behandlingar och förväntade behandlingsresultat. Det ställer krav på att kontakten mellan patient och personal utformas så att delaktigheten ökar. Ett gott bemötande innebär att patientens egen roll, hennes ansvar och medverkan i vård och behandling tydliggörs.

Tillgång till regionens verksamheter

Invånarna i Västra Götaland berörs av de verksamheter regionen ansvarar för på olika sätt och i olika roller. Alla ska kunna känna trygghet och tillit i kontakterna med verksamheterna, deras medarbetare och de förtroendevalda. Invånarna ska också kunna känna förtroende för hur regionorganisationen använder de gemensamma resurser som de ställer till verksamheternas förfogande genom skatten.

Invånarna ska kunna förvänta sig att bemötas med god service, lättillgänglig och relevant information samt att bli lyssnad på utifrån egna förutsättningar och behov. Diskriminering får inte förekomma i någon form. Man ska i utökad utsträckning kunna möta regionens verksamheter på tider som stämmer ihop med den enskildes strävan att få ihop vardagen. Varje barn ska respekteras som en individ med egna rättigheter.

Strategisk inriktning

Invånarna ska finna inspiration och utveckling i ett rikt kulturliv.

Människor har behov av upplevelser och stimulans för att utvecklas. När människor utövar eller tar del av kultur föds insikter och nya idéer som kommer både individen och samhället till godo. Målet är att ge verktyg att förstå, ifrågasätta, påverka och se samhället ur nya perspektiv. Att bidra till att tillgodose de behoven är en uppgift för kulturverksamheterna och ett led i arbetet med att skapa förutsättningar för ett gott liv.

Invånarna ska kunna ta del av ett brett kulturutbud. Oavsett var man bor i Västra Götaland ska man ha tillgång till kulturella evenemang. Barn från alla delar av samhället har rätt till kulturupplevelser och att ta del av kunskap om historia, natur- och kulturarv. Samhället måste ge utrymme för barnens egna uppfattningar och ta vara på deras kreativitet, engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande.

Tillgång till god vård i rätt tid

Vårdgarantin är en rättighet för patienten. Det innebär att patienten ska få kontakt med, besök till och behandling inom de fastställda garantitiderna. Invånarna i Västra Götaland har rätt att söka vård var de vill i regionen och i princip hos alla andra vårdgivare i Sverige.

Strategisk inriktning

Den som har behov av hälso- och sjukvården ska få god vård i rätt tid.

Inom primärvården har patienten valfrihet utan att begränsas av geografiska områden. Kunskap och information är nyckeln till verklig valfrihet och ska vara lättillgänglig för patienten. Tillgången till vård ska vara rättvis. Alla invånare ska ha möjlighet att få vård inom rimligt avstånd.

Den enskilde har rätt till fast vårdkontakt i primärvården. Patienten ska känna sig trygg i att fungerande vårdteam ger den vård som behövs. Medicinska prioriteringar ska ligga till grund för den vård en patient erbjuds. Den som har störst behov av sjukvård ska få hjälp först.

Patienten ska få den information hon behöver för att veta vart hon ska vända sig med klagomål och förslag till förbättringar. Det ska vara lätt och tydligt att förstå hur hantering av klagomål går till och vilka åtgärder som vidtas för att rätta till felaktigheter.

Utmaningar för framtiden

För att invånarna ska kunna leva i ett hållbart samhälle nu och i framtiden, krävs att den sociala, ekologiska och ekonomiska utvecklingen stödjer varandra och utvecklas i rätt riktning. Utvecklingen för ett hållbart samhälle i Västra Götaland är positiv på många områden. Sammantaget har ekonomin utvecklats väl samtidigt som miljösituationen och sociala förhållanden har förbättrats. Men utvecklingen innehåller också orosmoln och utmaningar. Genom att anta de utmaningar framtiden innebär kan vi förstärka möjligheterna att leva ett gott liv utan att försämra framtida generationers förutsättningar. Att bryta negativa trender är en utmaning för Västra Götalandsregionen.

Samtidigt som arbetslösheten har minskat så växer skillnaderna i delaktighet och integration mellan olika samhällsgrupper. De ekonomiska och sociala klyftorna avspeglas i materiell standard och konsumtionsnivå, barnens uppväxtvillkor, bostadssegregation, tillgången till arbete och stora skillnader i delaktighet i samhället. Arbetet med delaktighet och integration måste vara en huvuduppgift under lång tid framöver.

Havsmiljön och den biologiska mångfalden i Västerhavet är hotad. Det visas bland annat genom minskat torskbestånd men också genom miljörisker i den marina miljön. Trots att ett flertal åtgärder vidtagits går utvecklingen i fel riktning.

Ekonomiska utmaningar utgörs framför allt av att västsverige genom sin näringsstruktur påverkas starkt av den globala konkurrensen. Att i en nedåtgående konjunktur konkurrera med industriell produktion i låglöneländer kommer att ställa krav både på produktivitetsökningar och högre kunskapsnivå. Västra Götaland ligger inte i täten när det gäller andelen som har högre utbildning och utbildningens internationella konkurrenskraft behöver bli bättre.

En utmaning för framtiden är att bibehålla och utveckla FoU i näringslivet och vid universitet och högskolor. Ett konkurrenskraftigt regionalt forsknings- och innovationssystem bidrar till utvecklingen inom hälso- och sjukvården och det västsvenska näringslivet.

Förändringarna i ålderssammansättning är en av framtidens stora sociala utmaningar och ställer krav på snabba förändringar i utbudet av hälso- och sjukvård. De närmaste åren ökar antalet barn, ungdomarna blir färre och de äldre fler. Förändringarna är inte jämt geografiskt fördelade inom Västra Götaland. Det får konsekvenser inte minst för hälso- och sjukvårdens kostnadsutveckling. Anpassningar till förändringarna blir nödvändiga när det gäller omfattning och tillgång till barnhälsovård, ungdomsmottagningar, åldersrelaterade och geriatriska sjukdomar. Styrning och utvecklingsarbete inom vården måste utgå från en kontinuerlig uppföljning av befolkningens hälsa och vårdens resultat. För att klara den demografiska utmaningen måste andelen sysselsatta vara hög för att tillräckligt med resurser ska kunna tillföras välfärdssystemen.

Alla invånare har rätt till en högkvalitativ vård tillgänglig inom garantitiderna. För att nå målet har under senare år stora satsningar gjorts med goda resultat. Men trots det tvingas fortfarande för många vänta för länge på besök och behandling. Det är inte alltid ökade resurser i form av pengar och personal som krävs, utan snarare bättre organisation, uppföljning och förändring av arbetssätt. Samverkan behöver stärkas mellan regionens vårdenheter för att de samlade resurserna ska användas på ett för patienten ändamålsenligt sätt.

Utvecklingen av upplevd psykisk hälsa är oroande. Antalet som rapporterar nedsatt psykisk hälsa har ökat sedan 90-talet. Växande klyftor i samhället gör att fler riskerar att drabbas av psykisk ohälsa. Antalet vårdtillfällen efter självskaador och självmordsförsök bland unga ökar i hela Västra Götaland. Ökat stöd och bättre samverkan mellan vårdgivare och sociala stödfunktioner är en utmaning som både handlar om resurser och moderna metoder.

Hållbar utveckling förutsätter att skillnaderna mellan kvinnor och män inte är systematiska och att de minskar över tid. I arbetslivet är fortfarande utrymmet för kvinnor betydligt mindre än för män. Den könsuppdelade arbetsmarknaden kvarstår också i Västra Götaland. Inom hälso- och sjukvården har studier gjorts som visar att det finns tydliga men omedvetna strukturella skillnader mellan hur kvinnor och män bemöts och behandlas. Att synliggöra och åtgärda sådana omotiverade könsskillnader är en utmaning för alla inom vården.

Den medicinska och tekniska utvecklingen inom hälso- och sjukvården kommer att möjliggöra bättre vård, men innebär också en utmaning för den framtida kostnadsutvecklingen. Nya och ofta kostsamma läkemedel och ny medicinsk teknik ställer allt större krav på ökade resurser och stora investeringar. Sammantaget med befolkningsförändringarna innebär det en kostnadsmissig utmaning för hälso- och sjukvården i regionen samtidigt som det innebär bättre hälsa och därigenom god samhällsekonomi.

Ett förändrat resandemönster och globala kontakter både på fritid och arbetstid ställer hälso- och sjukvården inför nygamla utmaningar. Nya sjukdomar har gjort entré, men vi har också fått tillbaka sådana som vi inte på många år räknat med i Sverige. Det får konsekvenser för sjukvården redan nu. På vårdcentralerna och i den nära vården måste man vara väl förberedd på förändringarna för att inte drabbas av stora sjukdomsutbrott och epidemier.

Möjligheterna till delaktighet för personer med funktionsnedsättning har ökat, men inte när det gäller tillträde till arbetsmarknaden. Att se varje människas unika kompetens och se olikheterna som en tillgång är en utmaning för alla verksamheter inom regionen.

Västra Götalandsregionen har nu verkat i 10 år. Ett omfattande samarbete med kommunerna och andra aktörer har genomförts för att nå en gemensam syn på utvecklingen i Västra Götaland. Under tio år har regionen haft ansvaret för den regionala utvecklingsplaneringen och resultaten visar att insatserna har varit framgångsrika. Regionens sätt att arbeta står modell för det nya sättet att bygga Sverige.

Regionens verksamheter

>> REGIONENS VERKSAMHETER

Regionens dubbla uppgift att bedriva hälso- och sjukvård och att verka för regional tillväxt och utveckling är i hög grad förutsättningar för varandra. För att nå framgång måste arbetet ske i samspel och samverkan med till exempel kommuner, statliga myndigheter, näringsliv, organisationer, den sociala ekonomin och folkbildningen.

Regionstyrelsen leder och samordnar regionens arbete och har ett övergripande ansvar för styrelsers och nämnders verksamhet. I ett koncernperspektiv har regionstyrelsen det övergripande ansvaret för att tydliggöra roller, spelregler och ansvarsfördelning inom ramen för den organisation regionfullmäktige beslutat om.

Västra Götalandsregionen är en ung organisation som har tagit form genom sammanläggning av flera olika politiska organisationer och med ett utökat uppdrag i förhållande till de gamla landstingen. En gemensam identitet tydliggör regionens roll för medborgarna, den är ett verktyg i utvecklingsarbetet och ett riktmärke för verksamheten. Alla anställda har ansvar för att i det dagliga arbetet förverkliga de gemensamma värderingarna och förhållningssätten, så som de kommer till uttryck i dokumentet Västra Götalandsregionens plattform – vår gemensamma grund.

Gemensamma värderingar och förhållningssätt

Regionen ska bidra till att medborgarna känner trygghet, framtidstro och delaktighet. Individen ska bemötas med omtanke, inlevelse och respekt och med en helhetssyn. Verksamheterna ska kännetecknas av kvalitet, tillgänglighet, nytänkande och effektivitet. Arbetsättet ska präglas av öppenhet, ansvarstagande, samarbete och delaktighet. Alla som möter medborgarna ska i sitt arbete utgå från den enskildes perspektiv och med ett helhetsperspektiv på Västra Götalandsregionen.

Öppenhet och kommunikation

Öppenhet och kommunikation är bärande framgångsfaktorer för att regionen ska vara tydlig och trovärdig. För att uppnå verksamhetsmål och utveckla regionens verksamheter krävs ett processinriktat, kommunikativt och framtidsinriktat ledarskap, både på regionövergripande nivå och i verksamheterna. Korrekt och lättillgänglig information ska vara en självklar del av god service och ett gott bemötande.

Delaktighet och ansvar

En demokratisk organisation förutsätter dialog och delaktighet. Patienter och anhöriga ska få information och kunna vara delaktiga i behandling och planering av vårdinsatser. De som brukar regionens verksamheter ska ges möjlighet till påverkan och delaktighet.

Nyfikenhet, utvecklingsvilja och initiativförmåga ska uppmuntras hos alla anställda. De har ett personligt ansvar i genomförandet av den egna verksamheten och ska beredas möjlighet till delaktighet genom medansvar i den vardagliga planeringen. Det är alla anställdas uppdrag att bidra till att forma och utveckla regionens verksamheter utifrån de politiskt fastställda målen.

Helhetssyn och samverkan

Med ett helhetsperspektiv i hälso- och sjukvården utgår verksamheten från hela människan, hennes livsvillkor och hälsopotential istället för att enbart fokusera på sjukdomsbilden. För att behålla helhetsperspektivet krävs att de verksamheter regionen ansvarar för samverkar sinsemellan och med andra aktörer.

Hushållning med gemensamma resurser

Regionens verksamheter ska bedrivas ekonomiskt ansvarsfullt och långsiktigt hållbart. De resurser som invånarna genom skatten ställer till förfogande ska användas så att de bäst svarar mot invånarnas behov. Att överskrida tilldelade resurser kan liknas vid att använda lånade pengar som andra sedan får betala tillbaka. Hushållning med gemensamma resurser handlar också om att vara ansvarsfull med naturresurser.

Jämställdhet

Jämställdhetsarbetet börjar med att uppmärksamma kvinnors och mäns olika villkor. När könsskillnader synliggörs skapas kunskap om faktiska förhållanden. Könsuppdelad statistik lägger grunden för att utveckla verksamheterna efter både kvinnors och mäns behov. Omotiverade skillnader måste analyseras och åtgärdas. Det är allas ansvar att förändra arbetssätt och metoder som inte är könsneutrala. Medvetenhet om hur traditionella strukturer och normer styr det dagliga arbetet måste öka för att jämställdhetsperspektivet ska få genomslag inom alla områden. Regionens resurser ska fördelas och organiseras utifrån båda könen behov.

Mångfald

Regionens verksamheter ska möta medborgarna med respekt för varje människas egenart. Som arbetsgivare ska regionen sträva efter att se olikheter som en resurs och värdera och ta tillvara alla de kompetenser människor bidrar med. Regionen ska sträva efter att undanröja hinder och motverka alla former av diskriminering.

Regiongemensam kvalitets- och verksamhetsförbättring

De som tar del av regionens verksamheter ska få insatser av hög kvalitet på ett tryggt och säkert sätt. Därför är en ständigt pågående utveckling av verksamheter och kvalitet fundamental för regionen. Syftet är att kunna möta framtidens krav och önskemål som brukare, elever, besökare, passagerare, patienter och inte minst regionens anställda ställer och kommer att ställa på regionens verksamheter. Kontinuerligt kvalitetsarbete är ett verktyg för att uppnå förbättringar, förnyelse och ökad produktivitet samt säkerställa att de gemensamma resurserna används på effektivaste sätt. Inom hälso- och sjukvårdsområdet har sektorsråden en viktig roll för att utveckla den medicinska kvaliteten och omhändertagandet.

Strategisk inriktning

Västra Götalandsregionens verksamheter ska hålla hög kvalitet och bedrivas på ett tryggt och säkert sätt.

Det ska finnas tydliga strukturer, spelregler och former för beredning och beslut kring hur och vilka frågor som ska hanteras regiongemensamt och vilka frågor som inte är lämpliga för regionövergripande hantering.

Den tekniska utvecklingen i samhället och teknikens användning i sjukvården och i andra verksamheter innebär många nya möjligheter men också helt nya risker som måste identifieras genom systematiskt genomförda risk- och sårbarhetsanalyser och upprättande av kontinuitetsplaner. Socialstyrelsens anvisade krav på ledningssystem för sjukvården, God vård, är centralt och ska genomföras och redovisas till regionstyrelsen före utgången av 2008.

Regionens verksamheter måste vara väl rustade att möta framtida förändringar. I den allt mer internationaliserade miljö som regionens olika verksamheter verkar inom och med en omgivning som snabbt förändras blir behovet av kunskap om vad som händer i omvärlden allt viktigare. Alla verksamheter ska inom det egna området bevaka och följa förändringar som påverkar verksamheten. Regionstyrelsen ska därför skapa en regiongemensam funktion

för omvärldsbevakning. Syftet är att ge regionstyrelsen men också övriga nämnder och styrelser snabb och relevant information om viktiga händelser eller företeelser i omvärlden som påverkar regionen eller kan gynna regionens utveckling. Det gäller såväl det internationella som det svenska perspektivet.

Samordnat kvalitets- och utvecklingsarbete

Samordning och standardisering, att samlat ta tillvara kunskap, kompetens och helhetstänkande kring regionens olika verksamheter var några utgångspunkter när regionen bildades 1999 och är så fortfarande. Regionens fortsatta utvecklingsarbete ställer krav på såväl styrning som kompetens, servicetänkande och långsiktighet.

Regionövergripande stöd och service till verksamheterna ska samordnas på ett ändamålsenligt sätt, vara tydliga och utgå från verksamheternas önskemål. Regionledningen har ansvar för att det inom IT, service, inköp, logistik, miljö, säkerhet och inom andra områden där det finns en tydlig koncernnytta sker en utveckling och att effektiviseringar genomförs. Ökad samordning, standardisering och samverkan av de regionala resurserna är utgångspunkter för det arbetet.

Grunden för ett framgångsrikt kvalitetsarbete är ett brett och systematiskt lokalt arbete med verksamhetsutveckling i regionens alla verksamheter. Det ska vara en integrerad del av verksamheten. Tydliga och mätbara mål, ett strukturerat arbete för att uppnå dem och en kontinuerlig mätning och uppföljning av resultaten är grundläggande. Det är varje förvaltnings ansvar att effektivisera sin huvudprocess och tillhörande stöd- och serviceprocesser. Utveckling och anpassning av verksamheternas processer till nya krav är också viktigt för att öka produktiviteten och en förutsättning för god ekonomisk hushållning. Alla förvaltningar har ett grundläggande ansvar att genom ett strukturerat kvalitetsarbete förbättra den inre effektiviteten och utnyttja den kapacitet och potential som finns. Regionens utvecklings- och kvalitetsarbete ska bedrivas på flera plan och medarbetares vardagsrationaliseringar ska uppmuntras.

En självklar del i kvalitetsarbetet är att alla regionens verksamheter ska ha ett miljöledningssystem och kontinuerligt utveckla arbetet med dem. Varje verksamhet är ansvarig för genomförandet och utvecklandet av miljöledningssystemet och att det är samordnat med övergripande ledningssystem för verksamheten. Miljönämnden ska samordna och stödja det interna miljöarbetet i regionens verksamheter samt följa upp och redovisa förvaltningarnas miljöresultat.

En regionövergripande funktion inrättas för att i huvudsak initiera, leda, styra, följa upp och utvärdera genomförda arbeten inom området kvalitets- och verksamhetsutveckling och i övrigt stå till regionstyrelsens förfogande. Den underställs en särskild politisk styrgrupp som utses av regionstyrelsen och har till uppgift att leda och styra regionens fortsatta arbete med kvalitets- och verksamhetsutveckling. Enheten inrättas hösten 2008 och ska redovisa en plan och strategi för det regiongemensamma arbetet med systematisk kvalitets- och verksamhetsutveckling under 2008. Enheten ska dra nytta av kunskapen och kompetensen som utvecklats inom olika samhällsområden vad gäller ekonomistyrning, logistik, nollfelsanalyser och metoder för förändringsprocesser. Inom områden där regionen idag inte har den kunskap som behövs, till exempel inom logistikområdet, ska enheten knyta till sig extern kompetens.

IT-utveckling

Områdena IT, service, miljö och säkerhet har stor betydelse och är starkt kopplade till verksamheternas möjlighet att utföra sitt uppdrag. Det är områden som skär igenom all verksamhetsplanering och regionövergripande samordning inom dessa områden är grunden för ökad effektivitet och god hushållning med regionens resurser. Modern teknik som tillåter olika IT-system att kommunicera med varandra ska användas och kunskaper och metoder i omvärlden för hur man löser och effektivt nyttjar verksamhetens resurser ska tillämpas.

Syftet med att inrätta VGR-IT var att samla verksamheten till en utförande enhet för att nå bättre enhetlighet och effektivitet. Sammanslagningen är genomförd men den behöver kompletteras med en ändamålsenlig samordning på beställarsidan. En splittrad kravbild från verksamheterna äventyrar möjligheterna till rationalisering. Samordningen ska baseras på regionstyrelsens övergripande strategier och inriktningen på verksamhetsutvecklingen. Verksamhetsutveckling med stöd av IT blir mer och mer önskvärt eftersom så gott som all verksamhetsutveckling förr eller senare förutsätter IT-stöd.

Säkerställa hemtagning

Effektivisering och kvalitetshöjning till följd av IT- och verksamhetsutveckling kräver ökat fokus på realisering och hemtagning av de effekter som arbetet syftar till. Det är verksamhetsansvar att realisera effekter, men ökat stöd och metoder för detta bör utvecklas. De effekter som ska realiseras är allt från rena rationaliseringseffekter som kan räknas hem i kronor, till effekter som ger ökad kvalitet och ökad patientsäkerhet som får mätas och följas upp på andra sätt. Det viktiga är att tidigt i utvecklingen klargöra vilka effekter som eftersträvas, vem som ansvarar för att effekterna uppnås och hur de ska mätas.

Information och kommunikation

Väl fungerande externa informations- och kommunikationsinsatser är självklara för framgångsrika organisationer. Som offentlig organisation ska regionen ge invånarna, patienterna och andra intressenter en lättillgänglig, snabb och säker information på flera språk. En väl utvecklad hemsida med interaktiva tjänster, ger medborgarna insyn i och kunskap om regionens funktion och verksamheter. Stärkta informations- och kommunikationsinsatser behövs för att medborgarna lätt ska hitta information och kunna kommunicera med regionens verksamheter alla tider på dygnet. Utvecklingen av regionen som en så kallad 24-timmarsmyndighet ska påskyndas genom en modern användning av tekniken.

Vård på webben får allt större betydelse som informationskälla. Västra Götalandsregionen utvecklar en egen vårdportal som ingång till sjukvården på webben och deltar i ett nationellt arbete för en sammanhållen offentlig vårdportal. Målet är att ge kvalitetssäkrad medicinsk information och en enkel vägledning till medborgarna om öppettider och var man kan söka sjukvård.

UPPDRAG

- Alla hälso- och sjukvårdens utförande enheter ska genomföra Socialstyrelsens anvisade krav på ledningssystem för sjukvården och redovisa till regionstyrelsen före utgången av 2008.
- Regionstyrelsen ska inrätta en regiongemensam funktion för omvärldsbevakning.
- Regionstyrelsen ska inrätta en regionövergripande enhet med ansvar och mandat att underlätta, leda och utveckla regionens fortsatta arbete med kvalitets- och verksamhetsutveckling.

Forskning

En hög nivå inom utbildning och forskning är en av de långsiktiga utvecklingsfrågorna för Västra Götaland. Regionens satsningar på tillämpad forskning ska kombineras med insatser som underlättar samverkan mellan lärosäten och mellan akademien och näringslivet. Västra Götalandsregionen ska medverka till ökad samverkan inom strategiska forsknings- och utvecklingsområden för att bättre utnyttja möjligheterna till finansiering genom nationella forskningsprogram, EU:s sjunde ramprogram och strukturfondsprogrammen. Insatser som stödjer västsvenska aktörers delaktighet i europeiska och övriga internationella forskningsprogram är fortsatt prioriterade. Därför fortsätter satsningen på forskningsområdet genom att ytterligare 15 Mkr avsätts. Därigenom har det regiongemensamma forskningsarbetet stärkts med sammanlagt 50 Mkr de senaste tre åren.

Strategisk inriktning

Andelen av EU:s olika forskningsprogram och nationella forskningsresurser som går till Västra Götaland ska öka.

Samhällsinriktad och humanistisk forskning är av stor betydelse för såväl ekonomisk, ekologisk som social utveckling i regionen. Forskningen kring kultur, samhälle och individ bidrar även till att rätt nyttja de resultat som tas fram inom tekniskt inriktade forskningsområden. Inom tvärssektoriella kompetensområden som kultur, hälsa, design, miljö och smarta textilier finns spännande möjligheter för forskningen i Västra Götaland. Ett annat viktigt område är forskning kring nyföretagande och de mindre företagens villkor.

Den kommersialiserbara forskningen sker till stor del i samarbete mellan näringsliv, institut och andra samhällsaktörer. De plattformar för samverkan mellan näringsliv, forskning och samhälle som regionen medverkar till att bygga upp i delregionerna är resurser som spelar en viktig roll i det regionala innovationssystemet. Viktigt är att även stimulera att FoU-investeringar inom de stora företagen bidrag till ökad innovationskraft i små- och medelstora företag. I den egna upphandlingen kan regionen främja innovationsprocesser och förnyelse.

Regionen har inrättat ett särskilt råd för forsknings- och utveckling för att initiera ökad samverkan mellan olika aktörer inom forskningsområdet. Medel är avsatta för att bygga nätverk med mera med syfte att stärka Västra Götalands position inom forskningsområdet. Förutom den forskning som sker inom hälso- och sjukvårdsområdet ska Västra Götalandsregionen bidra till förnyelse av branscher och sektorer där västsverige idag är internationellt konkurrenskraftigt. Prioriterade områden är fordonsforskning samt miljö, energi- och klimat.

Tillsammans med läkemedelsindustrin och den medicinsk-tekniska industrin är hälso- och sjukvården föremål för cirka en tredjedel av all forskning och utveckling i Sverige. Det innebär att hälso- och sjukvården är den kanske mest innovationsdrivande av alla samhällssektorer och att det runt den vuxit fram kluster av kunskapsintensiva företag. Flera projekt med syfte att nyttja sjukvårdens tillgångar för tillväxt och utveckling har startats, framförallt inom ramen för regionens program Innovativ hälso- och sjukvård. Det är angeläget att förstärka satsningen och därmed bidra till fler innovationer inom vården, ökad FoU-samverkan mellan forskning, hälso- och sjukvård, tandvård och näringsliv samt en starkare positionering i europeiska och internationella forskningsprogram. Särskilda insatser ska göras för att bibehålla Västra Götalands konkurrenskraft inom klinisk forskning och kliniska prövningar.

Serviceverksamhet

En effektiv intern serviceverksamhet har stor betydelse för regionens förmåga att klara uppdragen inom hälso- och sjukvård och regional utveckling. Sättet att bedriva olika serviceverksamheter måste löpande prövas i syfte att utveckla organisation, arbetssätt, rutiner och processer så att regionen sammantaget sänker kostnaderna för service. Kravet på effektivisering av bland annat administrativa och tekniska servicefunktioner är högre än för regionens huvudverksamheter.

Den centrala uppgiften för servicenämnden är att se till att serviceverksamheten är effektiv, håller hög kvalitet och att den stödjer regionens verksamheter. Flera servicefunktioner har

de senaste åren samlats och överförs till servicenämnden. De ekonomiska och verksamhetsmässiga effekterna av det ska redovisas.

Regionen ska ta tillvara sin ställning som en betydande aktör vid upphandling och inköp för att minska totalkostnaderna. Arbetet med att reducera inköpskostnaderna ska fortsätta för att skapa utrymme för hälso- och sjukvård och annan verksamhet. Översyn av avtal och begränsning av sortiment ska fortsätta.

Vid upphandling av varor och tjänster ska tydliga miljökrav och sociala krav ställas. Användningen av ekologiska livsmedel vid regionens kök har successivt ökat under de senare åren. Utvecklingen är positiv och verksamheterna ska fortsätta att utveckla miljöanpassad upphandling.

Fastighetsnämnden har som huvuduppgift att tillse att regionens verksamheter kan bedrivas i ändamålsenliga lokaler, anpassade till verksamheternas behov och deras krav på säkerhet och funktion. Fastighetsnämnden ska bedriva effektiv fastighetsförvaltning för att begränsa hyreskostnaderna. Det framgångsrika arbetet med energieffektivisering och att minska energiförbrukningen ska fortsätta. Fastighetsnämnden har ett ansvar för att i samband med ny- och ombyggnader beakta de behov av fysisk tillgänglighet som personer med funktionsnedsättning har. I uppdraget ingår att medverka som konsult när nämnder och styrelser gör externa förhyrningar av lokaler.

Regionens sätt att hantera frågor som rör fastigheter, lokalförsörjning, hyresmodell, former och regler kring extern förhyrning och andra frågor kopplade till fastighetsnämndens verksamhet har utvecklats och förändrats under åren. I och med denna successiva förändring finns dock risk att helhetssynen på lokal- och fastighetsfrågorna går förlorad. Ett område som behöver en översyn är i vilken utsträckning styrelser och förvaltningar självständigt får besluta om förhyrning av lokaler. Det finns också oklarheter i vilka utgångspunkter som ska gälla för val av kvalitetsnivå, volym med mera vid projektering inför beslut om lokalinvesteringar. Det finns således flera skäl att genomföra en mer genomgripande översyn och utvärdering av nuvarande regleras ändamålsenlighet. I uppdraget ingår även en översyn av hyresmodellen. En sådan översyn ska regionstyrelsen genomföra i samverkan med fastighetsnämnden.

PRIORITERADE MÅL

- Andelen ekologiska livsmedel ska öka.
- Energiförbrukningen i regionens verksamheter ska minska.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska genomföra en översyn och utvärdering av nuvarande regler avseende fastighets- och lokalförsörjning.

Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Målet för regionen är full delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning. Det kräver medvetna satsningar för ett samhälle som är tillgängligt avseende fysisk miljö, som erbjuder information i anpassade former och där bemötandet tar hänsyn till medborgarnas olika förutsättningar. Det kräver också ett väl fungerande stöd till den enskilde individen att utveckla sina färdigheter och resurser.

Regionen har en omfattande kunskap inom tillgänglighetsområdet. Individstödet vilar på gedigen kompetens inom habilitering, rehabilitering och hjälpmedelsområdet. Genom att överföra kunskap från habilitering och hjälpmedelsområdet till andra områden kan arbetet med tillgängliga miljöer, kollektivtrafik, skola, arbete, kultur, turism underlättas och stärkas. Regionen ska i allt högre grad ställa krav på användarvänlighet och på tillgänglighet vid upphandling av varor och tjänster. Kunskap om behov och krav på funktionalitet ska i högre utsträckning överföras från vård och service till producenter av varor och tjänster i syfte att få ett utbud som kan användas av fler.

FN antog i december 2006 en särskild konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige har förbundit sig att tillämpa reglerna så som de införs i

svensk lag. Konventionen innehåller nödvändiga åtgärder för att garantera lika rätt för personer med funktionsnedsättning och för att motverka diskriminering. Varje land som antagit konventionen ska med jämna mellanrum rapportera till FN:s övervakningskommitté hur den efterlevs. Västra Götalandsregionen har åtaganden som arbetsgivare, som serviceproducent och som demokratisk arena. Samtliga tre åtagande har kopplingar till den nya konventionen och till mänskliga rättigheter.

UPPDRAG

- Handikappkommittén ska föra ut kunskap om den nya konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning till regionens verksamheter och verka för att konventionen blir känd i Västra Götaland.
- Styrelsen för handikappverksamheten ska tillsammans med handikappkommittén utveckla former för kunskapsöverföring mellan habilitering, förskrivning av personliga hjälpmedel och arbetet för en generell god tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Olika driftformer

Alternativa driftformer fungerar både som komplement och stimulans till den offentliga verksamheten och utgör därmed ett viktigt led i arbetet med att utveckla verksamheten. Privata, kooperativa och ideella organisationer kan tillföra ett mervärde för regionen genom till exempel bättre kvalitet, bättre tillgänglighet, bättre arbetsmiljö och delaktighet för personalen eller lägre kostnader.

Vid upphandling ska konkurrensneutralitet råda mellan offentligt och alternativt driven verksamhet. Konkurrensneutralitet gäller också i upphandlingssituationer där den egna verksamheten ska ges lika möjlighet att delta i upphandling som externa anbudsgivare. För fastighetsnämnden gäller dock särskilda förhållanden eftersom den är både utförare och beställare.

Beslut om upphandling ska fattas utifrån ett lokalt perspektiv och lokala behov. För att upphandling ska ske, ska det finnas en fungerande marknad. Regionen får inte avhända sig kompetens som är av strategisk betydelse.

För att öka inslaget av olika driftformer finns det i regionen möjlighet för personalen att själva bedriva verksamheten i form av så kallad intraprenad. I områden med låg läkartäthet eller brist på annan vårdpersonal kan fri etablering med vårdavtal vara fördelaktig.

Pågående översyn av gällande lagstiftning kan komma att påverka hur regionen hanterar frågan om olika driftformer.

Främja hälsa och förebygga sjukdom

Hälso- och sjukvården och regionutvecklingsområdet har ett gemensamt ansvar för regionens folkhälsoarbete. Sjukvårdens kompetens ska tas tillvara och kombineras med erfarenheter och kunskaper från arbetet med regional utveckling, kultur, utbildning och miljö. Den folkhälsopolitiska policyn, som behandlas under 2009, kommer att beskriva utmaningar som är centrala för en positiv utveckling av folkhälsan. Policyn ska vara vägledande för regionens fortsatta folkhälsoarbete.

Folkhälsoarbetet ska bedrivas effektivt, systematisk och vara kunskapsbaserat. Tidiga insatser ska främja hälsan och motverka livsstilssjukdomar. Folkhälsokommittén har ett särskilt ansvar att ta tillvara, sammanföra och sprida regionens olika kompetenser och projekt för ett framgångsrikt arbete i att stärka hälsan.

För att bryta tillstånd av ohälsa behövs ökat fokus på förebyggande insatser i samverkan mellan kommuner, skolor, brukar- och frivilligorganisationer och regionens verksamheter. Utöver det lokala folkhälsoarbete som hälso- och sjukvårdsnämnderna svarar för ska kommittén verka för att regionen tillsammans med andra bildar hälsofrämjande nätverk. Uppföljning av det lokala folkhälsoarbetet är ett ansvar för hälso- och sjukvårdsnämnderna.

Strategisk inriktning

Folkhälsoarbetet ska främja hälsan så att livsstilsrelaterade sjukdomar minskar.

Förebyggande insatser

Regionens alla verksamheter ska medverka till att förebygga och motverka förekomsten av livsstilsrelaterade sjukdomar. Kunskap och erfarenhet ska finnas för att möta och stödja människor i deras strävan att ta ansvar för sin hälsa. Ansvaret att värna sin egen hälsa handlar främst om att äta sunt, motionera och att undvika stress, alkohol samt tobak och andra droger. Genom egenvårdsinformation ges medborgare och patientgrupper med livsstilsrelaterade sjukdomar bättre förutsättningar att själva förändra och hantera sin livssituation.

Hälsofrämjande verksamheter

Hälso- och sjukvården har ett hälsofrämjande uppdrag. Det gäller både i det sjukdomsbehandlande och i det sjukdoms- och skadeförebyggande uppdraget. Ett hälsofrämjande förhållningssätt ska prägla regionens alla verksamheter.

Det är i det vardagliga mötet med patienter och närstående som hälso- och sjukvården kan nyttja sin hälsofrämjande potential i form av specifik kunskap, förtroende, breda kontakter och lokal närvaro. Sjukhusen, primärvården, tandvården och handikappverksamheten har ett särskilt ansvar i sitt möte med patienten att främja den goda hälsans positiva effekter på individ och samhälle.

Barn och ungdomar

Att tidigt upptäcka, motverka och behandla ohälsa är nyckeln till ett ökat välbefinnande hos befolkningen. Främst gäller det barn och unga som därigenom kan undvika sjukdomstillstånd senare i livet.

Familjecentralerna har en viktig uppgift i att stödja och sprida kunskap till blivande föräldrar samt skapa trygghet under de tidiga åren i ett barns liv. I samverkan med kommuner, mödravårdscentraler och barnavårdscentraler ska familjecentralerna stärkas för att nå fler föräldrar i form av föräldrastöd och utbildningar.

Ungdomsmottagningen har ett viktigt uppdrag för en säker sexualitet och god reproduktiv hälsa. Ungdomar som upplever stress och oro i sin vardag ska kunna få det stöd som krävs för att hantera sin situation. För att ungdomsmottagningen ska bli den instans ungdomar och unga vuxna vänder sig till i en svår situation, krävs en fortsatt samordning mellan medicinsk, psykosocial samt barn- och ungdomspsykiatrisk kompetens.

Äldres hälsa

Äldres hälsa och välbefinnande är av stor betydelse för framtida krav på sjukvården. Därför är det viktigt att personal som möter äldre har kunskap om vad som främjar hälsa, till exempel betydelsen av kost och fysisk aktivitet. Det kräver tillgång till personal med god kunskap om och erfarenhet av äldres hälsa och sjukdomar. Äldre med annan kulturell bakgrund och annat språk blir fler och vården måste ha kompetens att möta de krav det innebär.

För att motverka att intag av läkemedel leder till försämrat allmäntillstånd eller behov av vård, har en regional strategi för äldre och läkemedel fastställts. Kontinuerlig uppföljning av förskrivning och konsumtion är en av flera framgångsfaktorer för att undvika onödig ohälsa, framförallt hos äldre. Patientens läkemedelsdokumentation ska ingå i utvecklingen av journal-system och vara tillgänglig för alla vårdgivare.

För att öka tryggheten och välbefinnandet för äldre ska funktionen äldresjuksköterskor i primärvården införas vid fler vårdcentraler. Äldresjuksköterskan ska ses som en del av de särskilda team med ökad kompetens om äldres hälsa och sjukdomar som behövs inom sjukvården såväl som inom tandvården. Tillsammans skapar insatserna nödvändig trygghet för den äldre och ökad säkerhet i läkemedelshanteringen.

PRIORITERADE MÅL

- Ungas användning av alkohol, tobak och andra droger ska minska.
- Förekomsten av sexuellt överförbara sjukdomar bland unga ska minska.
- Antalet självskaador och självmordsförsök ska minska.

UPPDRAG

- Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska i beställningar och överenskommelser medverka till införandet av funktionen äldresjuksköterskor vid fler vårdcentraler.
- Regionstyrelsen ska utarbeta regiongemensamma riktlinjer för det hälsofrämjande arbetet, såväl på sjukhusen som inom primärvården.

Tillväxt och hållbar utveckling

Verksamheterna inom kultur, miljö och regionutveckling syftar till att skapa tillväxt, mänsklig upplevelse och hållbar utveckling. Uppdraget är att ge möjligheter till en god hälsa, ett rikt kulturliv, en bra miljö och ett livskraftigt näringsliv som ger fler jobb. Utvecklad infrastruktur och kollektivtrafik, utbildning, positivt företagsklimat och god samhällsservice är förutsättningar för en hållbar utveckling.

Strategisk inriktning

Västra Götaland ska ha en hållbar tillväxt och utveckling som kommer alla till del.

Västra Götaland är en modern och konkurrenskraftig industriregion, ledande i Sverige och en av Europas främsta. Regionen ska medverka till att Västra Götaland befäster och utvecklar sin ledande roll. Det kräver att kompetens inom industrin tas tillvara samtidigt som intresset för naturvetenskap och teknik bland unga behöver öka.

Västra Götaland består av såväl landsbygd som storstad. Göteborgsområdet har en central roll som tillväxtmotor. Ökad rörlighet och större och mer robusta arbetsmarknadsregioner är ett av målen i Västra Götaland. Genom att de lokala arbetsmarknaderna utvecklas, samt att banden mellan dem stärks skapas ett Västra Götaland där invånare och verksamheter i alla delar får bättre möjligheter att samverka.

Utveckling och tillväxt sker i samspel med många aktörer. Regionen ska verka för att stärka och samla de aktörer som är involverade i utvecklingen.

Ett livskraftigt näringsliv

Västra Götalands utveckling beror i hög grad av utvecklingskraften hos ett näringsliv som verkar i skarp konkurrens och i samspel på nationella och internationella marknader. Betingelserna för både nyföretagande och nyskapande och för befintligt näringsliv, liksom samverkan mellan forskning, näringsliv och det omgivande samhället behöver fortsatt stärkas. Inriktningen är att fokusera på innovativa och inte kompensatoriska insatser.

Västra Götalandsregionen och kommunerna är aktörer i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik för perioden 2007–2013. Regionen ska bidra till att tillväxtprogrammen tydligt inriktas på de viktigaste utvecklingsfrågorna som kompetensförsörjning, entreprenörskap och innovationer. Metoder för ökad jämställdhet och mångfald i genomförandet av tillväxtprogrammen ska fortlöpande prövas och utvecklas.

Andelen nystartade företag är låg i Sverige jämfört med de flesta andra länder i Europa. I Västra Götaland är den dessutom lägre än i landet totalt. Regionens insatser för att främja skapandet av nya företag och tillväxt i befintliga ska ske i ett systemperspektiv. Viktiga framgångsfaktorer för insatserna är de så kallade science center och inkubatorer som Västra Götalandsregionen aktivt medverkat vid tillkomsten av. Det ska vara en logisk kedja från påverkan av attityder till företagande, genom stimulans av entreprenörskap och innovationer, stöd till nyföretagande, riskkapital, samarbete i företagsnätverk, kluster, samt ett aktivt arbete för att stimulera investeringar från utlandet. I hela kedjan ska insatser för att främja kvinnors entreprenörskap och företagande betonas särskilt, liksom företagande bland personer med utländsk bakgrund.

Västra Götalandsregionens insatser inom näringslivsområdet ska fokusera på att utveckla entreprenörskap och intressera ungdomar för företagande samt att stärka och utveckla inkubatorer och teknikparker i anslutning till universitet och högskolor. Regionen ska också verka för att underlätta för små och medelstora företags generationsskiften samt deras förutsättningar för expansion och möjligheter att exportera.

Miljöteknikområdet är en snabbt växande bransch. Företagen i Västra Götaland har varit och är föregångare på området. Regionen ska aktivt främja möjligheten för dem att bilda nätverk och finna samarbetspartner. Effektivare teknik och nya lösningar är en viktig del av miljöarbetet och ett ökande krav på den globala marknaden. Satsningar på miljöteknik och miljöteknikexport bidrar till ett konkurrenskraftigt näringsliv i Västra Götaland.

Den sociala ekonomins betydelse för tillväxt och sysselsättning ska stimuleras och ges en tydlig delaktighet i tillväxtarbetet.

Ledande i kompetens och kunskapsutveckling

En viktig del i regionutveckling och tillväxt är kunskap och kompetens. En högre utbildningsnivå och en hög standard inom forskning och utveckling är nödvändig för att Västra Götaland ska ha en hög konkurrensförmåga.

Kompetensutveckling ska vara tillgänglig för alla, både i utbildningssystemet och i arbetslivet. Västra Götalandsregionen ska spela en aktiv roll för utveckling av samverkan mellan utbildningsaktörer och näringsliv för att tillgodose kompetensbehoven i arbetslivet. Högskolornas och universitetens samverkan med näringsliv, offentlig sektor och det civila samhället behöver utvecklas.

Den sociala och geografiska snedrekryteringen till högre utbildning måste minska och utbildningssystemet inriktas på det livslånga lärandet. Regionens museer, arkiv, bibliotek och folkbildningsverksamhet är stöd för det livslånga lärandet.

De allt för många som idag står utanför arbetsmarknaden i Västra Götaland behöver komma in på arbetsmarknaden för att framtida behov av arbetskraft ska kunna tillgodoses. Insatserna inom regionutveckling ska inriktas på att skapa nya arbetstillfällen, men ska också medverka till att de utbildningsinsatser och den kompetensutveckling som sker i Västra Götaland stödjer efterfrågan på arbetskraft som finns. Det är viktigt att ta tillvara utvecklingskraften i alla delar av Västra Götaland.

En väl fungerande yrkesutbildning bidrar till utvecklingen och underlättar för fler, särskilt ungdomar, att etablera sig i arbetslivet. För att tillvarata olika kunskaper och kompetenser behöver möjligheten till validering fortsatt byggas ut.

Gymnasiestyrelsen ska i samverkan med berörda näringar utveckla utbildningsutbudet för vuxna och medverka i utvecklingsprojekt, kurser och försöksverksamhet. Naturbruksgymnasierna har en viktig roll att spela som kunskapscentra när det gäller landsbygdsutveckling, liksom när det gäller att delta i utveckling av alternativa användningsområden för produkter från de biologiska systemen. Västra Götaland ligger främst i landet både när det gäller produktion och distribution av biogas. Regionen ska fortsätta stödja utvecklandet av lokalt producerade miljövänliga drivmedel för fordon.

Infrastruktur

Bra kommunikationer krävs för en hållbar utveckling, därför behövs en infrastruktur som klarar pendling, långväga persontrafik och godstrafik. Den framtida utbyggnaden av transportsystemen måste skapa bästa möjliga förutsättningar för att en ökad andel av resandet och transporter ska ske med minsta möjliga miljöbelastning. Investeringar i järnvägar och vägar ska främja hållbar tillväxt samt ge hög drifts- och trafiksäkerhet för en positiv utveckling i regionens olika delar. Sverige är beroende av en väl fungerande infrastruktur i Västra

Götaland. Regionen ska tillsammans med andra fortsätta att utveckla sättet att arbeta med infrastrukturfrågorna, för att få en bättre samordning och avvägning mellan olika transportslag och för att medverka som en viktig aktör inom infrastrukturpolitiken. Utgångspunkten för arbetet är att skapa hållbar utveckling.

Strategisk inriktning

Västra Götaland ska ha en väl utbyggd infrastruktur för säkra och effektiva transporter och resor.

Utbyggnaden av järnvägs- och vägnätet i Västra Götaland har under lång tid släpat efter behoven. Det är en förklaring till många av dagens problem och ett starkt skäl till att nu ta ett krafttag för att bygga ut och samtidigt modernisera transportsystemet med ett starkare inslag av järnväg och kollektivtrafik. En prioritering av kollektivtrafikens infrastruktur med bland annat separata busskörfält och terminaler, inte minst inom storstadsområdet är nödvändig.

Järnvägen har en nyckelfunktion för möjligheten att nå målsättningar om ett hållbart transportsystem och är en förutsättning för en tillväxtskapande regionförstoring. Det krävs ökade marknadsandelar för järnvägen, såväl för gods- som för persontrafik, för att klara miljö och klimatmål och för en acceptabel framkomlighet.

En mycket stor andel av transporterna såväl vad gäller person- som godstrafik måste idag utföras som vägtransporter. Alternativ till vägtransporter måste av miljö- och klimatskäl utvecklas. Vägnätet behöver samtidigt förbättras för att klara viktiga delar av näringslivets transportbehov, kollektivtrafiken med buss och människors behov av resor där kollektivtrafiken inte är något alternativ.

En faktor för regionförstoring och ekonomisk tillväxt är att omlandet kopplas ihop med de stora transportstråken. Det mindre vägnätet är en viktig del i helheten: Satsningar måste göras för att skapa ett fungerande transportnät bestående av både det övergripande och de lokala näten.

Regionen ska fortsätta satsningarna på tidigareläggningar av strategiska investeringar i järnvägs- och vägnätet och på förbättrad planberedskap. Regionen, kommuner, näringsliv och organisationer behöver tillsammans verka för att skapa bättre järnvägar och vägar. Infrastrukturutbyggnad ska ta hänsyn till natur- och kulturmiljöer, bidra till bättre bebyggelsemiljöer samt beakta både kvinnors och mäns förutsättningar.

IT-infrastrukturen i Västra Götaland är i dagsläget väl utbyggd. Fortsatt arbete med utbyggnaden av IT-infrastrukturen och dess kapacitet samt väl fungerande telenät som motsvarar framtida behov i alla delar av regionen är satsningar som är lika avgörande som järnvägs- och vägutbyggnad för tillväxt och hållbar utveckling.

Att medverka till utbyggnad av infrastrukturen för alternativa bränslen är en nödvändig åtgärd för att minska fossilberoendet i Västra Götaland.

Kollektivtrafik

Regionen har ansvar för det regionala kollektivtrafikresandet och ska ta en aktiv del i utvecklingen av kollektivtrafiken. Trafikutbudet har stor betydelse för att skapa en hållbar och livskraftig utveckling.

Det regionala resandet har ökat kontinuerligt sedan regionen bildades. För att underlätta kollektivtrafikresandet och stimulera nya grupper att välja kollektivtrafiken krävs ett ständigt förnyelse- och utvecklingsarbete. Västtrafik ska fortsätta utveckla ett effektivt transportsystem med konkurrenskraftigt utbud för att fler ska välja att åka kollektivt. För att öka resandet med kollektivtrafiken ska den utformas så att den passar både kvinnors och mäns behov. Ökat resande med kollektivtrafik är en avgörande faktor för att skapa en bättre närmiljö och minska klimatpåverkan.

För att bidra till regionförstoring och att skapa en hållbar trafiksituation är det en förutsättning att det kollektiva resandet fortsätter öka och att kollektivtrafiken ökar sin marknadsandel. Projekt K2020 syftar till att skapa större arbetsmarknadsregioner genom särskilda satsningar på kollektivtrafiken i bland annat Göteborgsregionen. Regionbusstrategin liksom Målbild för tåg 2010–2020 som Västtrafik utarbetat, innebär en kraftfull ambitionshöjning när det gäller kollektivtrafik i hela Västra Götaland. För att fullfölja satsningarna satsar därför Västra Götalandsregionen 2009 ytterligare 146 Mkr.

PRIORITERADE MÅL

- Andelen kvinnliga entreprenörer som nås av regionala stödinsatser ska öka.
- Åtta nya företag per 1 000 invånare ska skapas jämt fördelade mellan kvinnor och män.
- Andelen som reser kollektivt istället för att åka bil ska öka.
- Resandet med den regionala kollektivtrafiken ska öka för både kvinnor och män.

Västra Götalandsregionens miljöarbete

Miljöarbetet i Västra Götalandsregionen är framgångsrikt. Det har sin grund i ett flerårigt och målmedvetet arbete där flera nämnder och styrelser bidragit till det goda resultatet. Miljönämnden har regionfullmäktiges uppdrag att samordna det interna miljöarbetet och driva på utvecklingen i Västra Götaland, bland annat genom att stödja olika satsningar som bidrar till en bättre miljö. Regionen ska behålla sin ledande position när det gäller miljöarbete och ta de initiativ som behövs för att så sker.

Avgörande för kvaliteten på det interna miljöarbetet är ett långsiktigt arbete med miljöledningssystem.

Strategisk inriktning

Västra Götalandsregionen ska vara ledande i arbetet för att minska de egna verksamheternas negativa miljöpåverkan.

Samverkan för en bättre miljö i Västra Götaland

Regionen ska verka pådrivande i miljöutvecklingen. Ett brett samarbete är en förutsättning för ett effektivt miljöarbete i hela Västra Götaland. Miljöarbetet syftar ytterst till ett liv i hälsa och en hållbar utveckling.

Regionen ska ha ett engagemang i de internationella miljöfrågorna. En fråga av stor vikt för Västra Götalandsregionen är att bidra till arbetet för en förbättrad miljö i Västerhavet.

De negativa klimatförändringarna och utarmningen av den biologiska mångfalden är angelägna frågor idag. Botaniska trädgården har en viktig roll för att sprida information och kunskap om de effekter som klimatförändringarna har och de nya förutsättningar som förändringarna för med sig för den biologiska mångfalden. Västkoststiftelsen har ett ansvar att bevara och utveckla de naturskyddade områdena i Västra Götaland. Västkoststiftelsen ska genom sitt uppdrag medverka till att fler blir uppmärksammade på den biologiska mångfaldens betydelse.

Energi och effektivisering för en hållbar utveckling

Smart Energi är ett samverkansprojekt för att skapa ett brett engagemang i Västra Götaland för energi och effektiviseringsfrågor med syfte att bryta den negativa klimatförändringen. Användningen av fossila bränslen är det som främst påverkar jordens klimat. Smart Energi

ska resultera i en gemensam strategi och överenskommelser där Västra Götalandsregionen, de 49 kommunerna och en rad andra aktörer arbetar tillsammans för att snabba på utfasningen av användningen av fossila bränslen. Det handlar till exempel om att skapa förutsättningar för mindre klimatpåverkande energislag som biogas, skogsbränslen, solenergi, vindenergi, vågenergi och vätgas, men också om nya möjligheter till effektiviseringar. För att lyckas är förändringar i attityder och beteenden nödvändiga, därför ska projektet Smart Energi breddas för att också skapa diskussion och aktivt deltagande hos medborgarna. Naturbruksgymnasierna kan förutom att bygga pilotanläggningar för förnybar energi också vara producenter. Målet ska vara att producera energi i sådan omfattning att regionen aktivt bidrar till en hållbar utveckling.

Alla regionens verksamheter ska kontinuerligt se över sin elanvändning. Genom enkla åtgärder kan elförbrukningen minska.

Trenden att antalet resa mil i tjänsten inom regionen fortsätter att öka år efter år måste brytas. Genom att nyttja tillgänglig teknik och IT-lösningar kan behovet av resor i tjänsten minska. Det är ett regionövergripande ansvar att med ny teknik skapa förutsättningar för nya mötesformer som kräver mindre resande. Arbetet med att genomföra Västra Götalandsregionens resepolicy för tjänsteresor kommer att leda till ett säkrare, billigare och miljömässigt bättre resande. Resepolicyn för tjänsteresor ska kompletteras med resvaneundersökningar för att få en bild över vilka åtgärder som är önskvärda och möjliga för att minska miljöpåverkan av resor till och från arbete för regionens anställda.

Läkemedel och kemikalier

Som sjukvårdshuvudman har Västra Götalandsregionen ett ansvar att öka kunskapen samt vidta åtgärder som minskar läkemedlens påverkan på miljö och deras spridning i naturen.

Utbyte av farliga kemikalier är både en fråga om förbättrad arbetsmiljö, ökad patient-säkerhet och skydd av den yttre miljön. Utfasningen av miljö- och hälsofarliga kemikalier ska fortsätta. Med hjälp av kemikaliehanteringsystem identifieras alla hälso- och miljöfarliga ämnen och produkter som används i verksamheterna. Planer ska upprättas för att byta till mindre farliga ämnen och produkter. Arbetet ska vara systematiskt och effektivt och ske i samarbete mellan miljönämnd och verksamheterna.

PRIORITERADE MÅL

- Minska användningen av fossila bränslen i Västra Götalandsregionen.
- Antalet resta mil i tjänsten ska minska för regionanställda.
- Miljö- och hälsofarliga kemikalier ska fasas ut.

UPPDRAG

- Miljönämnden ska följa vilka effekter klimatförändringarna har för ett liv i hälsa i Västra Götaland.

En ledande kulturregion

Kulturen främjar hälsa, tillväxt, attraktionskraft och långsiktigt hållbar utveckling. Kulturen har en avgörande betydelse för kreativiteten, vitaliteten och dynamiken i samhällslivet på alla nivåer. Såväl kulturarvet som enskilda konstnärers skapande, kulturinstitutioner, fria organisationer och kommersiella företag ingår i det innovationssystem som är en drivkraft i samhällsutvecklingen.

Västra Götalandsregionen har en tydlig kulturprofil som blir alltmer känd, nationellt och internationellt. Kulturen bidrar till medborgarnas personliga utveckling och länkar samman folkgrupper. Det ska finnas plats för det smala och det breda, det etablerade och det nya liksom det välkända och det främmande. Geografisk balans är viktig. Kulturen ska medverka till att binda samman Västra Götalands olika delar. Även virtuella mötesplatser har sin plats. Kulturen är betydelsefull för marknadsföringen av Västra Götaland och är en viktig del av upplevelsenäringen. Målsättningen är att fortsatt upprätthålla en hög kulturell nivå.

Strategisk inriktning

Regionen ska befästa och utveckla rollen som den ledande kulturregionen med bredd och kvalitet i hela Västra Götaland.

Kulturområdets betydelse för det goda livet är en viktig del i en positiv utveckling präglad av delaktighet och tillgänglighet. Köns- och mångfaldsperspektivet ska ha ett tydligt genomslag inom kulturen. Särskild vikt ska läggas vid barn- och ungdomskulturen. Danskonsten har länge varit ett struktursvagt och eftersatt område. Att utveckla dansen som konstform berikar kulturutbudet, framförallt för ungdomar.

De tre handlingsprogrammen, Lust att lära, Barn och ungdom samt Det maritima och industrihistoriska kulturarvet fokuserar på demokrati och syftar till att hitta nya samverkansmetoder där medborgarna får möjlighet att vara medskapare i ett aktivt kulturliv.

Kulturen är en utvecklingssektor, nya företag bildas och fler arbetstillfällen skapas. Det är en viktig uppgift att fortsätta stödja den positiva utvecklingen. För att mer träffsäkert ta tillvara kulturens tillväxtpotential, ska arbetet fortsätta med att utforma relevanta stödstrukturer för kulturföretagandet och att stimulera relationerna till befintligt näringsliv. Konstens och kulturens producenter, det vill säga konstnärer och kulturarbetare, ska ha goda möjligheter att bo och verka i Västra Götaland.

Verksamheter med internationell lyskraft, som GöteborgsOperan, Göteborgs Symfoniker och Film i Väst, har hög kvalitet och bidrar med olika aktiviteter runt om i Västra Götaland.

Det fria kulturlivet uppvisar en imponerande bredd. Stöd till kulturpolitiskt motiverade uppdrag och till organisationslivet är en garant för utveckling av det civila samhället i hela Västra Götaland.

Natur- och kulturturen har goda förutsättningar att utvecklas. Därför ska de kulturhistoriska värdena vårdas och utvecklas.

Det är nödvändigt att uppnå en hållbar turism som på ett långsiktigt sätt stödjer det samhälle där den bedrivs. I takt med att kulturturen ökar måste också kunskapen öka om hur en hållbar turism ska utvecklas.

Folkhögskolorna svarar för en stor insats för kompetensutveckling och livslångt lärande i Västra Götaland. Inte minst den sociala aspekten är viktig där möjlighet ges till personlig utveckling.

Regionens kulturpolitik har i flera nationella sammanhang uppmärksamats. Det gäller barn- och ungdomsområdet, jämställdhets- och mångfaldsområdet, liksom de generella strategiska satsningar som uppmärksamats av ansvarskommittén och kulturutredningen. På flera områden har den förda kulturpolitiken resulterat i att Västra Götalandsregionen går före. Kulturnämnden tillförs 20 Mkr för att ytterligare stärka GöteborgsOperan och Göteborgs Symfoniker.

PRIORITERAT MÅL

- Barns och ungdomars tillgänglighet till kultur ska öka i de institutioner och verksamheter som regionen stöder.

UPPDRAG

- Regionutvecklingsnämnden och kulturnämnden ska stödja näringslivsutveckling inom kulturområdet.
- Kulturnämnden ska utveckla uppdragen till de egna folkhögskolorna inom det livslånga lärandet.

Hälsa- och sjukvård

Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad. Det är regionens ansvar att organisera sjukvården på ett sådant sätt att vård ges när den behövs.

För att säkra en jämlik och jämställd vård med god tillgänglighet ska vården ges med högsta möjliga medicinska säkerhet och kvalitet, grundad på evidensbaserad vård under regiongemensamma prioriteringar.

God vård

För bästa möjliga vård krävs ett systematiskt arbete med att säkerställa vårdens kvalitet och patientsäkerhet. Det är ett arbete som måste bedrivas metodiskt och med patientens bästa i fokus. Socialstyrelsens föreskrift God vård – om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården, är vägledande i arbetet. I Västra Götalandsregionen pågår ett arbete med att utarbeta ett förslag till ett samlat ledningssystem för regionens hälso- och sjukvård, i enlighet med Socialstyrelsens föreskrift och regionstyrelsens beslut om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet.

Utvecklingsarbetet inom ramen för God vård grundar sig på principerna om att hälso- och sjukvården ska vara kunskapsbaserad och ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik och ges i rimlig tid. Hälso- och sjukvårdsnämnderna tillförs därför 100 Mkr för att möta ett ökat vårdbehov.

Kunskapsbaserad och ändamålsenlig hälso- och sjukvård

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet. Den ska utformas för att möta den individuella patientens behov på bästa möjliga sätt. De medicinska åtgärder som tillämpas i hälso- och sjukvården i regionen ska i ökad omfattning vara evidensbaserade.

Systematisk uppföljning av vårdresultat är avgörande för att säkerställa bästa möjliga vård för patienten. Sjukvården i Västra Götalandsregionen ska medverka i medicinska kvalitetsregister. Registren ska utvecklas så att en öppen och offentlig redovisning blir möjlig. De regionala sektorsråden ska arbeta med riktlinjer för vilka vårdmetoder som ska användas och utarbeta regiongemensamma prioriteringar. I den kunskapsbildande processen har sektorsråden en viktig roll att öppet och tydligt arbeta med förslag till prioriteringar som är resursstyrande för sjukvården. Underlag för beslut i medicinska frågor, exempelvis vårdprogram som berör hela regionen, ska tas fram via sektorsråden och prioriteringsrådet.

Säker hälso- och sjukvård

Varje verksamhet i hälso- och sjukvården ska ha ledningssystem för kvalitet och patient-säkerhet. Alla nivåer i sjukvården ska använda ledningssystem för att systematiskt arbeta med mål, åtgärder, ansvar, uppföljning, utvärdering och ständiga förbättringar. Arbetet ska vara långsiktigt och patientorienterat. Det ska präglas av ett förebyggande syn- och arbets-sätt, faktabaserade beslut och samverkan. Regionens gemensamma vårdprogram ska ingå som en del av ledningssystemen. IT ska användas som ett verktyg för att skapa en säkrare hälso- och sjukvård. Arbetet med en samlad journal är av stor betydelse för att bidra till en större trygghet för patienten och ge en bättre helhetsbild för vårdpersonalen.

Kvalitetsbristerna i vården ska minska genom ett aktivt förebyggande arbete. Som grund för arbetet ska finnas underlag och analyser om risker och åtgärder. Vårdrelaterade skador i hälso- och sjukvården i regionen ska minska i omfattning och långsiktigt minimeras. Västra Götalandsregionen ska minska förekomsten av vårdrelaterade infektioner. I ett första steg är målet satt till en halvering. Det ska göras genom rutiner och handlingsprogram för att undvika smittspridning.

Patientfokuserad hälso- och sjukvård

Regionens verksamheter ska bemöta patienterna med värdighet och respektera deras behov av integritet. De och deras närstående ska visas omtanke och respekt. Bemötandet ska utgå från varje människas behov och aldrig vara diskriminerande. Personalen ska informera om möjliga behandlingar och utfall och utforma sitt arbetssätt så att det underlättar att patienten så långt som möjligt görs delaktig i vården. Ett gott bemötande innebär att patientens egen roll, ansvar och medverkan i vård och behandling tydliggörs. Vården är till för patienterna och i ett professionellt bemötande ingår också en hög grad av service. Regionens verksamhet ska kännetecknas av gott bemötande och hög servicegrad.

Vården ska informera om vart patienten ska vända sig vid klagomål och förslag till förbättringar, hur hantering av klagomål går till och vilka åtgärder som har vidtagits.

Vårdprocesserna ska utformas utifrån en helhetssyn på patientens sjukvårds- och omvårdnadsbehov. Patienterna ska i sin kontakt med vården inte märka av organisatoriska gränser mellan olika vårdnivåer eller huvudmän. Väl fungerande vårdkedjor ger förutsättningar för en god tillgänglighet genom att behoven tillfredsställs på rätt plats och på rätt nivå.

Sjukvården ska stå för en smidig samverkan mellan insatser för vård, rehabilitering och hjälpmedel. Arbetet ska bygga på vårdprogram och ett gränsöverskridande vårdkedjearbete med andra aktörer som kommuner och försäkringskassa.

Effektiv hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdens resurser ska användas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål. Inriktningen är att effektiviteten i regionens hälso- och sjukvård ska vara bland de bästa i landet. För det krävs ett ständigt förbättrings- och utvecklingsarbete inom regionens verksamheter. Utvecklingsarbetet av vårdens processer innebär högre kvalitet för patienten i form av kortare väntetider och hög patientsäkerhet samtidigt som tillgängliga resurser används på bästa sätt. För att resurserna ska användas på ett effektivare sätt ska vården ges på rätt sjukvårdsnivå.

De olika vårdgivarna i Västra Götaland måste samarbeta för att tillgodose befolkningens sjukvårdbehov och förbättra tillgängligheten till vården. Samtidigt som mer vård flyttas från sjukhusen till vårdcentraler eller annan nära sjukvård, så måste det ske en samordning och koncentration av sällan förekommande ingrepp och behandlingar samt ett optimalt nyttjande av avancerad och dyr sjukvårdsutrustning. Dyr medicinsk utrustning ska som princip nyttjas en större del av dygnet. Ett riktmärke kan vara 16 timmar per dygn.

I regionens verksamheter görs insatser för att förbättra vårdens processer och administrativa stödsystem. Verksamheterna ska ta lärdom av varandras framgångsrika projekt. Ett mer fokuserat arbete ska etableras när det gäller samverkan. I första hand mellan sjukhusen för att skapa en regiongemensam syn på vårdstandard, utvecklingsarbete och projektstyrning samt var sällan förekommande sjukvård ska utföras.

Nya metoder inom medicin och diagnostik ska underställas ett ordnat införande när de har en större ekonomisk betydelse för regionen som helhet. De områden som omfattas av ett ordnat införande är nya dyra medicinska metoder, läkemedel och medicinskt tekniska investeringar.

Jämlik och jämställd hälso- och sjukvård

Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Den medicinska bedömningen är grunden för att avgöra vilken vård som behövs och när. Den som har störst behov av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. Vårdgaranti tydliggör vårdens åtagande gentemot patienten i samband med en beslutad behandling. För att säkerställa att vården ges efter behov ska öppna och gemensamma prioriteringar följas. Arbetet med att vidareutveckla de medicinska prioriteringarna och att använda nationella eller regiongemensamma indikationer ska fortsätta. Vården ska vara likvärdig över hela Västra Götaland.

Västra Götalandsregionen ska arbeta systematiskt med att synliggöra skillnaderna i bemötande och behandling beroende av kön. Klinisk forskning och medicinska studier ska klarlägga de skillnader som finns i behandling och bemötande av kvinnor och män inom vården. Ett regionalt kunskapscentrum för jämställd vård inrättas under 2008 för att fördjupa och samlat kunna arbeta med frågor om könsspecifik vård vad gäller diagnostik, behandling, bemötande och traditionella och strukturella skillnader. Kunskapen om jämställd vård ska spridas och användas inom regionens sjukvårdsverksamheter.

Våld i nära relationer är ett ökande problem i samhället. Regionen ska arbeta preventivt i mötet med patienten för att förebygga våld i nära relationer genom ökad kunskapsutveckling och kunskapspridning. För att öka kunskapen och utveckla metoder om bemötande och omhändertagande inom vården öppnas ett regionalt kompetenscentrum kring våld i nära relationer under 2008. Centret ska sprida kunskap om våld i nära relationer till sjukvårdspersonal och andra som kommer i kontakt med våldsutsatta personer.

En tillgänglig hälso- och sjukvård

Västra Götalandsregionen ska erbjuda vård av hög kvalitet med god planering och utan köer. Patienten ska få tid för operation eller behandling i samband med att behov har konstaterats. Om inte behandling kan erbjudas vid det egna sjukhuset ska vård erbjudas vid ett annat sjukhus i enlighet med vårdgarantin. Sjukhusen har ansvar, såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt, för fastställda garantier. Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska beställa vård motsvarande de behov som finns hos medborgarna i nämndområdet.

Strategisk inriktning

Sjukvården i Västra Götaland ska vara lättillgänglig och köfri.

Väntetiderna i hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen har minskat. Att korta köerna i vården är sedan flera år en prioriterad fråga. Ekonomiska resurser och ansvar har överförts till vårdens utförare för att uppfylla den för patienterna viktiga vårdgarantin. Arbetet med att korta köerna och minska väntetiderna är fortsatt en prioriterad fråga. Ständiga förbättringar i arbetsmetoder och organisation ökar möjligheterna att minska väntetiderna, men också att använda tillgängliga resurser på ett bättre sätt. Det ger mer vård för pengarna och bättre möjligheter för personalen att utvecklas i sin yrkesroll. Kvaliteten i vården förbättras.

Ansträngningarna att minska väntetiderna gäller de flesta av patienternas möten med hälso- och sjukvården. Vårdgarantin omfattar kontakt, besök och operation eller behandling. Tillsammans med god tillgänglighet och hög servicegrad via telefon och hemsida förbättras servicen för patienterna och vården kan enklare ges på rätt nivå.

Sjukvårdsrådgivning ska i ökad utsträckning fungera som första kontakt. Vid sidan av uppdraget att svara på direkta frågor om sjukdomstillstånd ska sjukvårdsrådgivningen snabbt kunna hänvisa patienten till rätt vårdnivå när det finns ett vårdbehov. Tidbokningssystem ska finnas på alla nivåer och ska vara tillgängliga för exempelvis sjukvårdsrådgivningen. Det är en fråga om trovärdighet för sjukvården att snabbt kunna ge besked om var och när en patient med vårdbehov kan få hjälp. Målet är att 90 procent av samtalen till sjukvårdsrådgivningen ska besvaras inom tre minuter.

Primärvården ska ha hög tillgänglighet. Alla patienter som söker primärvården ska komma i kontakt med den samma dag, och den som har behov av läkarbesök ska erbjudas det inom sju dagar. Medborgarnas önskemål om öppettider och annan service ska i högre grad

påverka arbetssättet. Tillgängligheten ska förbättras ytterligare genom satsningar på behovsstyrda öppettider, förbättrad sjukvårdsrådgivning och smartare teknikanvändning, men också genom att satsa en större del av hälso- och sjukvårdens resurser på primärvården.

Tillgängligheten vid sjukhusens akutmottagningar ska vara hög, dels genom att rätt patienter blir omhändertagna vid rätt akutenhet, antingen vid sjukhus eller primärvårdsakut, dels genom effektivt och snabbt omhändertagande. God service vid sjukvårdsrådgivning per telefon och via webben är också viktiga delar för att styra patienten till rätt vårdnivå.

PRIORITERADE MÅL

- Antalet vårdrelaterade infektioner ska halveras.
- Alla patienter ska erbjudas vård inom de fastställda garantitiderna.
- Minst 90 procent av samtalen till sjukvårdsrådgivningen ska besvaras inom tre minuter.

UPPDRAG

- Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska initiera och medverka till lokala initiativ för att förebygga våld i nära relationer.
- Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska i beställningar och överenskommelser tillse att öppettiderna i primärvården ger mesta möjliga tillgänglighet.
- Primärvården ska senast under första kvartalet 2009 göra det möjligt för sjukvårdsrådgivningen att boka tider för patienter till vårdcentral.
- Regionstyrelsen ska införa fungerande tidbokningssystem för planerad vård där tid bokas i samråd med patienten i samband med att behov finns och behandling eller operation har beslutats.

Vård på rätt nivå

För att resurserna ska användas på ett effektivare sätt ska sjukvården ges på rätt nivå. Närsjukvården ska i samverkan med kommuner och övrig sjukvård fortsätta att utvecklas. Avsikten är att större del av vården ska ske nära dem som behöver den.

Strategisk inriktning

En större del av patienternas vårdbehov ska tillgodoses i den nära vården.

Mer av dagens sjukhusvård ska överföras till öppna vårdformer. Ytterligare kompetenser inom en rad medicinska specialiteter behövs i den nära vården. Sjukhusens roll som konsult- och kompetenscentra i närsjukvården ska stärkas. Andra specialistläkare än specialister i allmänmedicin samt specialistsjuksköterskor ska i ökad grad medverka i den nära vården. En större andel av patienternas vårdbehov kan tillgodoses genom samordnade vårdinsatser. Det gäller speciellt kroniskt sjuka som härigenom bättre kan få sina vårdbehov tillgodosedda. För att vården ska bedrivas nära patienterna krävs ett nätverksbyggande mellan primärvård, länssjukvård och den primärkommunala hälso- och sjukvården.

Primärvård

För patienter som inte behöver sjukhusets resurser ligger ansvaret för en första medicinsk bedömning eller behandling hos primärvården. Primärvården ska kännetecknas av trygghet och kontinuitet, i såväl kontakten med läkare som sjuksköterskor och personal med annan kompetens. Primärvården ska erbjuda en fast vårdkontakt till de patienter som så önskar. De som inte anser sig behöva en sådan ska känna sig trygga i att få vård när de behöver det vid vårdcentraler med väl fungerande vårdteam. För att trygga det långsiktiga behovet av personal ska arbetet med att öka primärvårdens attraktivitet intensifieras.

I april 2008 presenterades en idéskiss för primärvårdens utveckling i Västra Götaland i form av dokumentet "Vägen till medborgarnas primärvård". Med anledning av idéskissen gavs en gemensam avsiktsförklaring från socialdemokraterna, folkpartiet och centerpartiet samt moderaterna, kristdemokraterna, miljöpartiet och sjukvårdspartiet, som betonar några viktiga mål och principer i det fortsatta utvecklingsarbetet. Här presenteras de mål och principer som angavs i den gemensamma avsiktsförklaringen:

Det är viktigt att förändringarna i primärvården bygger vidare på nuvarande positiva utveckling i primärvården.

Primärvården ska även fortsatt ha ett brett uppdrag för att kunna möta människors behov av somatisk, psykiatrisk och psykosocial hälso- och sjukvård.

Vi förordar inriktningen mot en kvalitetsdriven utveckling av primärvården med fokus på resultat och där ersättningen till vårdgivarna för uppnådd kvalitet och uppnådda resultat får en stor tyngd.

Vi förordar ett ersättningssystem som utgår från vård efter behov med en hög kapitationsersättning. Vi vill betona vikten av att det dessutom finns faktorer som kompenserar för skillnader i behovet som vårdtyngd, socioekonomi och geografi utöver grundfaktorerna antal invånare, ålder och kön.

Vi sympatiserar med tanken på patientavgiftsfrihet till den vårdcentral man är tillhöriglistad, men kombinera det med avgift om man som patient utan skäl uteblir från en bokad tid.

För att stärka patientens ställning inom vården stöder vi förslaget att patienten tar med sig "sin primärvårdspeng" till vald vårdcentral.

Vi förordar idéskissens förslag till listningsförfarande mot vårdcentral som bygger på nuvarande tillhörighet och upptagningsområde, med fritt val för patienten att byta. Ingen patient ska kunna nekas listning till en viss vårdcentral.

Den som önskar eller behöver en fast vårdkontakt i primärvården, i form av läkare eller annan personalkategori, har rätt att få det.

Avtal och överenskommelser om särskilda åtaganden, utöver grundåtagandet, är ett ansvar för hälso- och sjukvårdsnämnderna. Vi förordar att hälso- och sjukvårdsnämnderna är den part som tecknar avtal med auktoriserade vårdgivare om bland annat geografisk placering för att på bästa sätt tillgodose hela befolkningens behov av hälso- och sjukvård.

Vi vill betona att primärvården även fortsatt ska ha en viktig roll i såväl det förebyggande folkhälsoarbetet som det hälsofrämjande arbetet.

Vi vill betona att primärvården ska ha den viktiga rollen som samordnare i närsjukvårdsarbetet.

Vi vill betona att Västra Götalandsregionen, som en stor region med en bred verksamhet, kommer att ta ett koncernövergripande personalpolitiskt ansvar vid en eventuell övertalighet.

Vi förordar inrättandet av en medicinsk revision som ett instrument och stöd för politiken i uppföljningsansvaret.

Vi vill att primärvården även fortsatt ska präglas av närhet till medborgarna och att det ska finnas minst en vårdcentral i varje kommun.

”Kravboken” är det politiskt styrande dokumentet utifrån idéskissens förslag och ska fastställas av regionfullmäktige. Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska aktivt involveras i utformningen av ”kravboken”.

Vi avser att över tid fortsätta vidareutveckla VG Primärvård för att möta framtida utmaningar och för att ge reella förutsättningar för primärvården att ta ansvar för en större del av öppenvårdsbesöken i hälso- och sjukvården.

Vi avser som företrädare för våra politiska partier att även fortsatt arbeta för att finna konstruktiva lösningar över partigränserna för att långsiktigt stärka primärvårdens utvecklingsmöjligheter i Västra Götalandsregionen.

Akut vård

Sjukvården måste säkerställa, organisatoriskt och resursmässigt, sin uppgift att klara av att ta hand om akuta och svåra sjukdomstillstånd. Inom ambulansverksamheten och det prehospitla omhändertagandet sker en snabb utveckling. Vid olyckor eller hastigt påkomna sjukdomstillstånd är ett snabbt och riktigt medicinskt omhändertagande av yttersta vikt. Det kräver korta insatstider för ambulanserna i hela regionen, väl planerad lokalisering och god dimensionering över dygnet. Regionens ambulanshelikopter ska ha en hög beredskap. Västra Götalandsregionen ska gå vidare med att utveckla den medicinska kompetensen inom det prehospitla området, hela vägen från alarmering till sjukhusvård.

Strategisk inriktning

Att ta hand om akuta och svåra sjukdomstillstånd är sjukvårdens grundläggande uppgift och ska ständigt säkerställas.

Strävan att minska väntetiderna i vården innebär att också väntetiderna på sjukhusens akutmottagningar måste kortas. Patienter som söker sig till en akutmottagning vid våra sjukhus ska bli bra bemött och få snabbt besked om hur lång tid det kan ta innan man får diagnos och behandling eller om man bör söka vård på en annan vårdnivå.

Samverkan mellan regionens sjukhus

Inom den planerade vården ska en samordning ske mellan regionens sjukhus för att effektivt nyttja sjukvårdens resurser. Det gäller även när specialistkompetens eller särskilt resurskrävande investeringar behövs. Sjukhusgrupperna ska ta lärdom av varandras framgångsrika projekt. Förbättringsarbeten ska spridas mellan sjukhusen för att ta tillvara hela regionens kompetens. Planerad vård som utförs sällan ska koncentreras till få eller endast ett sjukhus, även om vården inte har karaktären av högspecialiserad vård. Resurser ska omfördelas från akutvård som sällan nyttjas till planerad vård och från sjukhusvård till primärvård. Sjukhusen ska fortsätta arbetet med förbättrad organisation och bättre effektivitet.

Sjukhusen har ett krav på sig att ständigt förbättra produktiviteten för kontroll av kostnader och för att möta nya framtida vårdmetoder och vårdbehov. Det kräver ett striktare arbete, ordnat införande av nya metoder och en utmönstring av föråldrade mindre effektiva

vårdmetoder. De medicinska sektorsråden har ett särskilt ansvar att sprida kunskap om behandlingsmetoder och ta fram gemensamma vårdprogram för regionens verksamheter.

Samverkan inom diagnostik och medicinsk service är ett gemensamt ansvar. För att på bästa sätt nyttja dyr teknisk utrustning blir kravet på samordning allt högre. Bild- och interventionsteknik är exempel på teknik eller metoder som kommer att få stor betydelse för utvecklingen av Västra Götalandsregionens hälso- och sjukvård. Sättet att leda och organisera den diagnostiska verksamheten måste ta till vara de möjligheter till ökad samverkan som regionen ger. Ett gemensamt arbete behövs för att i framtiden klara av att förnya den tekniska utrustningen och följa den medicinska utvecklingen.

Sjukvårdsarbetet blir mer och mer arbete i team. Det innebär att arbetstider och scheman i allt högre utsträckning kommer att behöva samordnas mellan olika vårdkompetenser för att hålla ihop teamen under arbetspassen. En mer långsiktig schemaläggning behövs också för att kunna planera verksamheten och därmed kunna ge patienten besked om tidpunkt för behandling.

I Sahlgrenska Universitetssjukhusets uppdrag ingår att bedriva klinisk forskning och utveckling, det vill säga utveckla och införa nya vårdmetoder för att förbättra kvalitet och effektivitet. Universitetssjukhuset har ett ansvar för att fortlöpande värdera och överföra kunskaper till andra sjukhus i regionen som ett led i en regional kompetensutveckling. Under 2009 ska Västra Götalandsregionen ta fram vilka vårdområden som är strategiskt viktiga fokusområden för forskning och utveckling för att tydliggöra universitets- och forsknings-sjukhusets roll inom Västra Götalandsregionen. Arbetet ska ske i nära samverkan med berörda parter. Uppgiften att hålla samman de forsknings- och utvecklingsnoder som finns på eller är knutna till regionens fyra sjukhusgrupper ska fortgå.

Högspecialiserad vård – forskning och utveckling och utbildning

Med högspecialiserad vård menas vård för patienter som har speciellt komplicerade problem eller sällan förekommande sjukdomar, där länssjukvård inte kan eller ska tillgodose vårdbehoven. Högspecialiserad diagnostik och behandling kräver hela Västra Götaland som patientunderlag och i vissa fall hela riket. Kvalitets-, kompetens- samt utbildnings- och forskningsskäl talar för att denna vård samordnas och då huvudsakligen till Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Forskning och utveckling samt ansvaret för sista utpostens sjukvård ingår i uppdraget. Sahlgrenska Universitetssjukhuset har ett omfattande uppdrag vad gäller riks sjukvård, en ställning som sjukhuset ska ges förutsättningar att upprätthålla. En nationellt inrättad riks-

sjukvårdsnämnd har till uppdrag att tydligt ange villkoren för denna verksamhet. Inriktningen är att Sahlgrenska Universitetssjukhuset ska behålla sin position inom starka och beslutade strategiska områden inom rikssjukvården. Sahlgrenska Universitetssjukhuset är starkt involverade i den kliniska forskning som bedrivs inom Sahlgrenska Akademin. Sjukvården i västsverige ligger långt framme när det gäller läkemedelsprövningar.

Folktandvården ska öka sin delaktighet i klinisk patientnära forskning i samarbete med institutionen för odontologi vid Sahlgrenska Akademin. Forskningen inom tandvårdsområdet ska fortsatt vara ledande inom den odontologiska utvecklingen nationellt och internationellt. Det förutsätter en förstärkt forskningsmiljö i Västra Götaland.

Regionstyrelsen tillförs 20 Mkr och Sahlgrenska Universitetssjukhuset 7,5 Mkr i syfte att stärka universitetssjukhusets roll och för att möta en högre kostnadsutveckling för den högspecialiserade vården.

PRIORITERADE MÅL

- Åttio procent av sjukvårdskontakterna ska ske i den nära vården.
- Andelen av hälso- och sjukvårdens resurser till primärvården ska öka.
- Tillgängligheten till primärvården ska öka.
- Alla invånare som vill ha fast vårdkontakt ska få det.
- De genomsnittliga väntetiderna på akutmottagningarna ska bli kortare.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska säkerställa en fungerande samverkan och kunskapsspridning mellan regionens sjukhus.
- Sahlgrenska Universitetssjukhuset ska fortlöpande överföra kunskaper till andra sjukhus i regionen som ett led i regional kompetensutveckling.
- Regionstyrelsen ska identifiera vilka vårdområden som är strategiskt viktiga fokusområden för forskning och utveckling inom Västra Götalandsregionen.

Särskilt uppmärksammade vårdområden

Befolkningsförändringarna med en allt äldre befolkning ger fler patienter som är beroende av längre tids eller till och med livslång uppföljning inom sjukvården med undersökningar, läkemedel och rehabilitering. För att säkerställa att vård ges efter behov behöver tillgången av vård inom vissa områden stärkas. Därför tillförs regionstyrelsen 25 Mkr.

Hjärt- och cancersjukvård

Inom hjärtsjukvården och cancersjukvården i Västra Götalandsregionen pågår utvecklingsarbete som leder till bättre vård och förbättrade livsförutsättningar för patienterna. Nya nationella medicinska riktlinjer för hjärtsjukvården innebär en bättre och mer jämlik vård för hjärtsjuka. Det ställer också krav på ökade resurser till hjärtsjukvården. Den regionala översyn av cancersjukvården som pågår i Västra Götalandsregionen visar på områden där vården av cancersjuka behöver förstärkningar. Det gäller särskilt palliativ cancervård, patientnära klinisk forskning och arbetsfördelning mellan sjukhusen. Inom exempelvis tumörkirurgin visar underlag och vårdresultat att en koncentration är nödvändig för bästa möjliga vård.

Förlossningsvård

Antalet barn som föds varierar stort över tiden. Skillnaden i antalet födda barn mellan en så kallad babyboom och år med låga födelsetal är mer än 30 procent. Att över tiden möta variationer i antalet födsler ställer stora krav på strategisk planering och flexibilitet för att dimensionera behoven av personal och vårdlokaler. Den ekonomiska ersättningen till mödra-, barn- och förlossningsvård behöver utformas så att den kan möta behovet av resurser. Förutsättningarna för vården ska vara likvärdig oberoende av vilka förlossningstal som är gällande för ett visst år. Förlossningstalen varierar också inom Västra Götalands olika delar. Samtidigt som det finns möjlighet till samordning mellan regionens förlossningsavdelningar och valfrihet gäller för val av förlossningsjukhus, så vill de flesta föda vid den förlossningsavdelning som ligger närmast där man bor.

Habilitering och rehabilitering

Habiliteringen är en viktig verksamhet för att barn, unga och vuxna med varaktiga funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att utveckla sin potential och leva ett så självständigt liv som möjligt utifrån sina egna förutsättningar.

För en framgångsrik habilitering och rehabilitering krävs att en individuell rehabiliteringsplan upprättas i dialog med brukaren/patienten. I samband med översynen av syn-, hörsel- och dövverksamheten i regionen framkom att många brukare inte hade någon rehabiliteringsplan, eller inte hade någon kännedom om att det fanns en sådan plan.

Under 2009 kommer handikappförvaltningens uppdrag att förändras i och med att syn-, hörsel- och dövverksamheten samlas organisatoriskt till styrelsen för handikappförvaltningen. Det föranleder att det görs en genomgång av bland annat inriktning, omfattning, mål och kvalitet för verksamheten.

Tandvård

Folk tandvården har i uppdrag att verka för en god tillgänglighet för barn, ungdomar och vuxna patienter i regionens samtliga kommuner.

Alltför många ungdomar väljer av olika skäl att sluta besöka tandläkaren efter att man lämnat den fria barn- och ungdomst tandvården. Regionen förlängde därför under 2008 den fria barn- och ungdomst tandvården till att omfatta alla som under året fyllde 20 år. Under 2009 ska förlängningen utökas att omfatta även dem som under 2009 fyller 21 år. Därför tillförs regionstyrelsen 25 Mkr.

Socioekonomiska skillnader påverkar tandhälsan. Därför ska sådana skillnader få genomslag vid fördelningen av resurser. Alla barn och ungdomar i regionen ska erbjudas lika möjligheter till förebyggande tandvård.

Frisk tandvården är det främsta alternativet när det gäller att erbjuda en regelbunden tandvård för vuxna och därigenom skapa en effektiv tandvård med betoning på hälsofrämjande insatser och egenvård. Frisk tandvård ska utvecklas och erbjudas vid samtliga allmän- tandvårdskliniker.

Äldretandvården behöver utvecklas ytterligare. Det är viktigt med kontinuitet i vårdkedjan främst för äldre personer med ett stort omsorgsbehov.

Tandvården har enligt hälso- och sjukvårdslagen ett generellt forsknings- och utvecklingsuppdrag. Samverkan och samarbete mellan odontologiska institutionen vid Sahlgrenska Akademien och Folk tandvården behöver därför stärkas. Viktiga utvecklingsområden de närmaste åren är ökat forskningssamarbete, utökad utbildningsvolym för tandläkare samt verksamhetsförlagd praktik för tandläkare och tandhygienister under grundutbildningen.

Psykisk hälsa och sjukdom

Västra Götalandsregionens strävan för ett ökat psykiskt välbefinnande hos invånarna ska kännetecknas av en helhetssyn på patienten och hennes sjukdom. Det kräver en fungerande samverkan med den enskilde individens behov i centrum. Tidiga insatser ska säkerställas och individen ska inte uppleva eller utsättas för hinder genom vårdkedjan.

Till grund för regionens samordning av insatser och för att säkerställa en fortsatt utveckling av ett ökat psykiskt välbefinnande ligger regionens utvecklingsplaner för vuxenpsykiatri, barn och ungdomspsykiatri samt lokala utvecklingsplaner. Att genomföra utvecklingsplanerna är ett gemensamt arbete och åtagande för beställare och utförare i hälso- och sjukvården. För att säkerställa regionala strategiska insatser och långsiktigt ta ansvar för genomförande av utvecklingsplanerna tillförs Hälso- och sjukvårdsutskottet 25 Mkr för år 2009. En ökad andel resurser till psykiatri i kombination med förändrade arbetssätt medverkar positivt till psykiatriens utveckling.

Den psykiska ohälsan ökar bland unga och då särskilt i gruppen unga kvinnor. För att möta utvecklingen ska barn- och ungdomspsykiatri stärkas och utvecklingsplanen ligga till grund för det arbete som tar sikte på år 2012. Att möta den unga människan tidigt är en förutsättning för ett aktivt stöd till ett ökat välmående, samtidigt som behandling och stöd erbjuds på rätt nivå i hälso- och sjukvården.

Samverkan mellan kommunerna och regionen kring gemensamma riktlinjer för barnets bästa ska fortsätta att utvecklas genom samarbetsprojektet Västbus som avser barn och ungdomar med sammansatt psykisk/psykiatrisk och social problematik.

Ungdomsmottagningarna ska möta den ökande psykiska ohälsan bland ungdomar och unga vuxna med ökad tillgång till psykosocial kompetens och psykiatrisk konsultmedverkan.

Förebyggande insatser för att tidigt upptäcka och motverka självmordstankar, självmordsförsök och självskadande beteende måste öka. Regionens självmordsförebyggande arbete ska samordnas så att insatserna omfattar alla ungdomar och unga vuxna.

Barn, ungdomar och unga vuxna med ätstörningsproblematik bör särskilt uppmärksammas genom tidiga insatser och en flexibel övergång mellan barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt utveckling av samarbetsformer och arbetssätt för att ungdomar mellan 16 och 25 år med psykiska problem ska få en ökad kontinuitet i vården vid övergången till vuxenlivet.

En ökad samordning mellan kommun, primärvård, psykiatri, försäkringskassa och arbetsförmedling är viktig för en helhetssyn på patienten. För att ge stöd åt patienter med en kom-

plex psykiatrisk sjukdom eller i kombination med missbruk ska en namngiven samordnare, så kallad case manager, finnas inom vården som utöver läkaren ansvarar för rehabiliteringsprocessen. Samordnarens roll blir att stödja individens egen aktivitet samt att bygga fler och bättre relationer mellan aktörerna för ett gemensamt ansvarstagande för patienten.

Strategisk inriktning

Västra Götalandsregionen ska ha bäst utveckling av psykisk hälsa i Sverige.

Psykiatris arbets sätt ska anpassas och utvecklas för att bättre möta patientens behov. Det kräver en gemensam syn på medicinskt beprövade behandlingsformer, likväl som uppföljning och deltagande i nationella kvalitetsregister. En ökad satsning på kompetens- och kvalitetsutveckling för psykiatris behandlande personal, och kompetenshöjande insatser på alla nivåer i vårdkedjan krävs för att möta den psykiska ohälsan.

Den psykiatriska vårdens roll i närsjukvården ska stärkas, genom insatser i primärvården med psykosocial kompetens samt psykiatrisk konsultmedverkan. Särskilt uppmärksamhet ska ägnas åt äldres psykiska hälsa.

En långsiktig lösning av personalförsörjningen inom framförallt barn- och ungdomspsykiatri kräver att fler yrkeskategorier involveras och samverkar i arbetet mot den ökande psykiska ohälsan. Psykiatrisjuksköterskor i öppenvården och sjuksköterskor med inriktning på psykisk ohälsa i primärvården bidrar med stöd, rådgivning och samordning. Det ökar tillgängligheten för patienter och närstående samt underlättar för personalen och förbättrar den patientnära vården.

Regionen är ansvarig för vården av personer dömda till rättspsykiatrisk vård. Den utbyggnad av rättspsykiatri som är planerad att ske de närmaste åren kommer att ge mer ändamålsenlig vård och samtidigt avlasta övrig psykiatri. Planeringsarbetet i Falköping, Vänersborg och Göteborg är nu i slutfasen.

Utbyggnaden innebär stora investeringar och medför ökade drifts- och hyreskostnader. Det finns ett antal frågor som bör ägnas särskild uppmärksamhet, som påverkan av ändrad lagstiftning, behov av vårdplatser, antal utbudspunkter, kompetensförsörjning och säkerhetsklassificering. Dessutom ska frågan om rättspsykiatris framtida organisation belysas.

PRIORITERADE MÅL

- Andelen av hälso- och sjukvårdens resurser till vård av psykiatrisk sjukdom och för att motverka psykisk ohälsa ska öka.
- Tillgången till psykosocial kompetens och psykiatrisk konsultmedverkan på ungdomsmottagningar och i den nära vården ska öka.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnderna samordna beställning för 2009 samt fördelning av resurser och ersättningar för barn- och ungdomstandvård, folktandvårdsspecifika uppdrag och specialiststandvård.
- Regionstyrelsen ska utöka förlängningen av den fria barn- och ungdomstandvården att omfatta även dem som under 2009 fyller 21 år.
- Regionstyrelsen ska för 2009 samordna beställning av rättspsykiatrisk vård.
- Regionstyrelsen ska utreda den framtida organisationen för rättspsykiatri i Västra Götalandsregionen.
- Hälso- och sjukvårdsnämnderna i respektive sjukhusområde ska verka för att inrätta samordnare, case managers, för ökad samverkan för patienter med en komplex psykiatrisk sjukdom eller missbruk.

Medarbetarskap och lärande

>> MEDARBETARSKAP OCH LÄRANDE

Regionens samlade uppgift är att bidra till möjligheter för människor att leva ett gott liv i hälsa. Den övergripande uppgiften ska också präglade hur regionen fungerar som arbetsgivare. Det handlar bland annat om goda arbetsvillkor och bra arbetsmiljö, ett tydligt ledarskap samt om de anställdas inflytande och möjlighet att utvecklas i sitt arbete.

Strategisk inriktning

Västra Götalandsregionen ska vara en attraktiv arbetsgivare, konkurrenskraftig både i relation till andra regioner och landsting och till omgivande privat sektor.

För att Västra Götalandregionen ska vara en attraktiv arbetsgivare krävs ett långsiktigt och målmedvetet arbete och goda relationer mellan arbetsgivare och anställda. Västra Götalandsregionens arbets sätt ska präglas av öppenhet, ansvarstagande, samarbete och utvecklingsanda. Det är regionorganisationens och alla medarbetares uppdrag att forma och utveckla regionens verksamheter för att nå de politiskt fastställda målen. Anställda i regionen ska kunna känna trygghet, framtidstro och delaktighet i regionens arbete och stolthet över sitt bidrag till verksamhetens mål.

Bemanningsföretag anlitas i ökande omfattning i verksamheterna. Det visar på behovet av en välfungerande personal- och kompetensförsörjning. Behovet av att anlita bemanningsföretag, när efterfrågan inte kan täckas av tillsvidareanställd personal försvårar verksamheternas planeringsförutsättningar och vårdens kontinuitet. Användningen av bemanningsföretag leder även till ökade kostnader. Tillämpning av regelverk och regler för arbete i bemanningsföretag behöver ses över.

Fler anställda med invandrarbakgrund och från nationella minoriteter behövs för att regionen bättre ska spegla befolkningens sammansättning i Västra Götaland. Kultur- och

språkkännedom ska tas tillvara i verksamheterna och ses som en merit vid anställning och yrkesutövning.

Regionen ska göra mer för att utvecklas till ett föredöme som arbetsgivare för personer med funktionsnedsättning. De unika erfarenheter som en funktionsnedsättning ger ska ses som en tillgång och användas i ett aktivt mångfaldsarbete.

De feriepraktikplatser för skolungdomar som Västra Götalandsregionen tillhandahåller är ett viktigt skyltfönster för att intressera morgondagens arbetskraft för regionens verksamheter.

En av regionens huvuduppgifter är att verka för hållbar utveckling och tillväxt. Ett väsentligt inslag är att på olika sätt stödja nyföretagande och entreprenörskap. Även i rollen som en av Sveriges största arbetsgivare ska regionen stödja medarbetare som vill starta företag. Regionen ska till exempel ha en välvillig inställning till tjänstledigheter i detta syfte. Samtidigt är det viktigt att det inte sker i strid med regionens bestämmelser om bisysslor.

Personal- och kompetensförsörjning

För att kunna möta invånarnas behov av sjukvård och andra insatser krävs kunnig och kompetent personal. Regionen ska på ett tydligare sätt än hittills arbeta för att säkerställa kompetensförsörjningen inom alla personalgrupper. Satsningen inom nuvarande och framtida bristrykesområden ska fortsätta. En grundlig genomgång av vilka insatser som krävs för att klara personal- och kompetensförsörjningen ska genomföras. Det förutsätter att förvaltningarna tydliggör de långsiktiga behoven i sina kompetensförsörjningsplaner.

I samverkan med verksamheter och utbildningsanordnare kan regionen nyttja bredden och omfattningen av verksamheten för att skapa bra förutsättningar för nyrekrytering. I det arbetet ingår även att tillgodose behovet av praktikplatser bättre än idag.

Den prioriterade inriktningen att stärka den nära sjukvården förutsätter att bristen på läkare inom primärvården får en långsiktig lösning. AT-utbildning ska öka till en nivå som svarar mot regionens långsiktiga behov av läkare. Därför ska antalet AT-block öka med 50, en ökning med 20 från och med våren 2009 och ytterligare 30 från hösten 2009.

ST-utbildningarna ska tydligt styras till de specialiteter och geografiska områden där behoven finns för att säkerställa tillgången till läkare i hela regionen.

Ett antal områden har angetts som bristryken som kräver särskilda insatser. Både inom barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri råder stora brister som kommer att kräva långsiktiga insatser. Den satsning på utbildning av specialitandläkare som pågått under flera år för att klara framtida behov ska fortsätta.

Vården fokuseras i högre grad på teamarbete. För att tillgodose vård på rätt nivå är funktionen Avancerade specialistsjuksköterskor, så kallade Nurse Practitioners, och deras roll i den nära sjukvården ett positivt inslag. För en utveckling av funktionen är det vitalt att regionen säkerställer såväl möjlighet till utbildning som ett positivt mottagande vid regionens vårdenheter. Regionen ska också fortsatt agera för en utvidgad förskrivningsrätt för Avancerade specialistsjuksköterskor.

Den ökande internationella rörligheten ska nyttjas för att klara rekryteringsbehovet. Metoder och system ska utvecklas för att ta tillvara och säkerställa kompetensen hos dem som har utländsk utbildning inom legitimationsyrkena, bland annat genom att erbjuda platser för praktik, auskultation och provtjänstgöring. Genom validering möjliggörs att kompetens tas tillvara oavsett om den förvärvats genom studier utomlands eller genom praktiskt arbete.

Personalens kunskap och engagemang är en viktig drivkraft i förnyelsen och utvecklingen av verksamheterna. Regionstyrelsen ska utreda om det finns möjlighet att samordna och utveckla det systematiska arbetet med utbildning och ledarskap för regionens anställda.

Medarbetarskap

Medarbetarskapet ska kännetecknas av engagemang, delaktighet och ansvarstagande. I rollen ingår såväl rättigheter som skyldigheter. Varje anställd ska ha en individuell utvecklingsplan som bygger på den anställdes utvecklings- och utbildningsbehov. Planen ska revideras och utvärderas vid det årligen återkommande utvecklingssamtalet med den närmaste chefen.

Tillsvidareanställning med heltid ska utgöra norm vid anställning i regionen. Andelen heltider ska öka och ofrivilliga deltider ska minska, för att på sikt helt upphöra. Idag har många tillfälliga anställningar i regionen. Andelen som är timavlönade, har vikariat eller andra typer av tillfälliga anställningar, uppgår fortfarande till nästan 15 procent av det totala antalet anställda. Regionen ska inrätta vikariepooler i egen regi för att möta tillfälliga behov i verksamheten. Därigenom kan också andelen med tillfälliga anställningar minska.

Arbetslivet ställer i allt högre grad krav på omställning och förändring. Regionen behöver på ett bättre sätt underlätta för såväl grupper av medarbetare som enskilda anställda vid verksamhetsförändringar eller behov av andra arbetsuppgifter. Genom att skapa nätverk mellan förvaltningar och bolag, kan förflyttningar och övergångar mellan verksamheterna underlättas för de medarbetare som behöver det.

Det är viktigt att hitta arbetsformer som skapar attraktiva arbetsplatser med ett tillåtande klimat och öppenhet att pröva nytt. Vikten av mångfald måste betonas. En arbetsgrupp som

fungerar bra ser de anställdas olika kompetenser som en tillgång. Det handlar om kompetens i form av utbildning och arbetslivserfarenheter, men också om social och kulturell kompetens.

Västra Götalandsregionens medarbetare ska kunna förena arbete med ett aktivt föräldraskap och regionen ska arbeta för att både män och kvinnor tar ut föräldraledighet. Det måste finnas utrymme för föräldrar att variera sin arbetstid och de ska inte tappa i löneutveckling.

Ett gott ledarskap

För att regionens chefer ska klara sina uppdrag ska roller och spelregler vara tydliga. Satsningen på information och utbildning för chefer, främst i rollen som arbetsgivare, är en förutsättning för att klara de krav på kvalitets- och verksamhetsutveckling som ställs.

I ledarrollen ingår att ta ansvar för verksamhetens budget och kontinuerligt verka för utveckling och effektivisering samt att arbeta för att nå uppsatta mål.

Ett gott ledarskap kräver att arbetsgruppen inte är för stor. Hur stor en arbetsgrupp ska vara måste fastställas från fall till fall i respektive organisation. Ett riktmärke är dock att första linjens chefer inte bör ha fler än 35 underställda. Idag finns det exempel på arbetsgrupper som består av många fler medarbetare.

En jämnare könsfördelning inom samtliga yrkeskategorier och på chefsnivå ska eftersträvas. Rekryteringen av nya ledare ska i första hand ske efter ledarförmåga och mindre efter formell kompetens. Fler ledare med annan etnisk bakgrund än svensk ska rekryteras. Mentorer för ledare kan vara ett sätt att stötta nya ledare i sin roll.

Schemaläggning av all personal ska ske så att verksamhetens behov tillgodoses utan att de anställdas arbetsmiljö försämras. Det övergripande ansvaret för arbetstidens förläggning vilar på respektive förvaltningschef.

Lönebildning

Löneutvecklingen för regionens anställda är av stor betydelse både för att underlätta rekrytering och för att redan anställda ska uppleva sin arbetssituation som positiv. Vid löneförhandlingar måste lokala förutsättningar kombineras med ett helhetsperspektiv som baseras på regionens personalvision, lönepolicy och jämställdhetsmål. Regionstyrelsens personalutskott ska utarbeta riktlinjer för lönebildningen.

Arbetet för att undanröja oskäliga strukturella löneskillnader har påbörjats och regionfullmäktige har tillfört särskilda medel under 2007 till 2009 för ändamålet. Minst en tredjedel av det ordinarie löneökningstrymmet ska också läggas på de prioriterade yrkesgrupperna

vid kommande löneöversyn. Genom aktivt arbete går det att förändra lönebildningen. För att finansiera åtgärder mot strukturella löneskillnader enligt BAS har hälso- och sjukvårdsnämndernas regionbidrag ökat med 50 Mkr vardera för åren 2007 till och med 2009. Över treårsperioden avsätts således 150 Mkr för detta ändamål.

Rehabilitera, förebygga och främja en god hälsa

Varje verksamhet ansvarar för att arbetsmiljön är god och att ett aktivt arbete sker för att minska sjukfrånvaron. Regionen ska på ett tydligt sätt ta sitt arbetsgivaransvar för rehabilitering av dem som är långtidsjukskrivna och aktivt arbeta för att åtgärda orsaker till sjukfrånvaron. Uppföljningen av genomförda rehabiliteringssamtal och andra insatser ska förbättras.

Arbetsmiljöarbetet ska präglas av helhetssyn där förebyggande, rehabiliterande och hälsofrämjande insatser på ett tydligt sätt stödjer varandra utifrån den enskildes behov och situation på arbetsplatsen. Arbetsmiljöarbetet ska utformas i samarbete med de anställda och de fackliga organisationerna och så att den passar både män och kvinnor. Regionen ska öka kunskapen om sjukskrivningar och rehabiliteringsinsatser samt utöka samarbetet med försäkringskassan.

Alla medarbetare i Västra Götalandsregionen ska ha tillgång till företagshälsövård. Det är ett ansvar för respektive förvaltning att tillgodose behovet av företagshälsövård med det fastställda basutbudet som miniminivå. Hälsan & Arbetslivet och Institutet för stressmedicin, ISM, är kunskapskällor när det gäller att förebygga och förbättra arbetsmiljön. ISMs roll som spridare av goda exempel ska tas tillvara i högre utsträckning än idag. De olika projekt kring rehabilitering som pågår, såsom Gröna rehab, är viktiga komplement i det samlade arbetet.

Den enskildes livsstil påverkar i hög grad även hälsan och ohälsan på arbetsplatsen. Det arbete som bedrivits inom ramen för Livsstil i Väst kompletterar på ett bra sätt det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatserna.

PRIORITERADE MÅL

- Sjukfrånvaron ska fortsätta att minska.
- Alla anställda ska ha tillgång till kompetensutveckling och en individuell utvecklingsplan.
- Löneskillnaderna mellan män och kvinnor ska fortsätta minska.
- Andelen anställda med ofrivilliga deltidsanställningar ska minska.
- Andelen anställda med tillfälliga anställningar ska minska.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska tillse att antalet AT-block ökar med 50, en ökning med 20 från och med våren 2009 och ytterligare 30 från hösten 2009.
- Regionstyrelsen ska, baserat på förvaltningarnas kompetensförsörjningsplaner, genomföra en grundlig genomgång av vilka långsiktiga och heltäckande insatser som krävs för att klara personal- och kompetensförsörjningen.
- Regionstyrelsen ska utreda om det finns möjlighet att samordna och utveckla det systematiska arbetet med utbildning och ledarskap för regionens anställda.
- Regionstyrelsen ska i samverkan med handikappkommittén ge stöd till och i övrigt verka för att förvaltningarnas och bolagens förutsättningar att anställa personer med funktionsnedsättning förbättras.
- Regionstyrelsen ska aktivt bedriva informations- och rekryteringsaktiviteter vid landets medicinska utbildningar.

>> EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

De samlade intäkterna sätter gränser för hur stora kostnaderna kan vara. Anpassning till angivna ekonomiska ramar utgör den övergripande restriktionen vid en eventuell målkonflikt med verksamhetens omfattning. Regionens övergripande finansiella inriktning är att uppnå en stabil ekonomi som kännetecknas av långsiktighet och hållbarhet. En utgångspunkt är att varje generation ska bära kostnaderna för den service de själva beslutar om.

Strategisk inriktning

Regionens verksamheter ska ha långsiktiga, stabila och realistiska ekonomiska förutsättningar.

God ekonomisk hushållning innebär att regionen ska ha en ekonomisk styrka som ger handlingsutrymme för framtiden. En kostnadsutveckling som avviker från budget innebär att regionens möjligheter att uppnå verksamhetsmålen urholkas. Att inte följa de ekonomiska förutsättningarna innebär att man sätter sig över demokratiskt fattade beslut.

Regionens ekonomiska politik bygger på följande utgångspunkter:

- Regionens finansiella mål ska uppnås.
- Kostnadskontroll och intern effektivitet.
- Inga beslut om nya åtaganden/verksamheter får fattas utan att finansieringen är angiven.
- Decentralisering av befogenheter och ansvar.
- Ekonomistyrningen utgår från grundsynen att budget, uppföljning/resultat måste ses som en helhet med en tydlig koppling mellan verksamhet, personal och ekonomi.

Jämfört med tidigare år är utvecklingen kommande år mer osäker vilket leder till att prognoserna över den ekonomiska utvecklingen är mindre tillförlitliga. Skattekraftstillväxten är förhållandevis kraftigt nedskrivna jämfört med bedömningar bara några månader tillbaka

i tiden. Budget för 2009 innebär följande ekonomiska förutsättningar för verksamheterna jämfört med budget 2008. För att möta ökade kostnader för löner och priser tillförs nämnder och styrelser 1 128 Mkr samtidigt som läkemedel tillförs ytterligare 141 Mkr. För riktade satsningar, nya verksamheter och förstärkningar avsätts 422 Mkr. Ett generellt effektiviseringskrav motsvarande 297 Mkr ställs på samtliga verksamheter.

Finansiell inriktning

Utgångspunkten för regionens finansiella inriktning är att uppnå en styrka i ekonomin så att den kännetecknas av långsiktighet och hållbarhet. För att uppnå intentionerna som ligger i begreppet god ekonomisk hushållning, krävs att det egna kapitalet byggs upp till en nivå som ger handlingsutrymme för framtiden. Detta skapar förtroende för regionens förmåga att fullgöra sina ekonomiska åtaganden och innebär en ekonomisk marginal för att mildra effekterna av svängningar i samhällsekonomin.

Att ha en kostnadsutveckling som ligger i nivå med i budget tilldelade medel är ett gemensamt ansvar och den högst prioriterade uppgiften. För att klara detta och för att klara regionens verksamhetsmål krävs att regionens verksamhet bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

Antaganden om den ekonomiska utvecklingen ligger till grund för den ekonomiska planeringen. Ofta avviker dessa antaganden, både på kostnads- och intäktssidan, från det verkliga utfallet. Därför måste den finansiella planeringen innehålla en marginal för att finansiellt och resultatmässigt kunna stå emot de svängningar i konjunkturerna som alltid inträffar. En faktor som kommer att påverka regionens ekonomiska ställning de kommande åren är framtida pensionsutbetalningar. Regionen ska också ha en förmåga att klara finansieringen av en långsiktig investeringsnivå utan extern upplåning.

Regionen ska ha en hög betalningsberedskap för att kunna hantera tillfälliga påfrestningar av likviditeten. Det innebär behov av såväl likvida medel som så kallade lånelöften från kreditgivare. Med regionens goda rating av internationella kreditvärderingsföretag ökar möjligheterna till kreditlöften och goda villkor. Därför är det viktigt att upprätthålla regionens goda finansiella anseende och att bibehålla nuvarande rating.

De prognoser som tas fram till regionfullmäktige och regionstyrelsen ska hålla god kvalitet och ha hög precision för att kunna utgöra bra beslutsunderlag. Bristfälliga prognoser kan leda till felaktiga beslut eller att nödvändiga beslut inte fattas.

FINANSIELLA MÅL

- Det egna kapitalet ska vid 2010 års utgång uppgå till 4 200 Mkr.
- Regionen ska under budget och planperioden finansiera det av regionfullmäktige fastställda låneutrymmet för investeringar inom ramen för avskrivningar och resultat exklusive pensionsavsättningar utöver gällande redovisningsprinciper.
- Av positiva ekonomiska resultat ska extra avsättningar för pensioner göras.
- Regionen ska bibehålla nuvarande rating.

Regionens egna kapital har stadigt förstärkts under senare år. Tidigare uppsatta mål har uppnåtts i förtid. Den nivå som nu anges kommer enligt plan att nås 2009.

Det budgeterade resultatet för åren 2009 till och med 2011 innebär att målet om finansiering av låneutrymmet för investeringar inte uppnås under budget och planperioden. När de senaste årens samlade resultat vägs in klaras målet dock med marginal över åren 2005 till och med 2011. I och med detta håller sig investeringsnivån över tid inom det av fullmäktige angivna finansiella målet. Regionen klarar därmed huvudsyftet med målet genom att finansiera investeringarna utan extern upplåning.

Utveckling av skatteintäkter och statsbidrag

Regionens ekonomiska utveckling påverkas av den allmänna ekonomiska utvecklingen i såväl Sverige som internationellt. Skatteintäkterna är beroende av skatteunderlagets utveckling, som i sin tur påverkas av den allmänna konjunkturen, sysselsättningsläget, ersättningar från socialförsäkringen och statliga beslut. Ytterligare en faktor som påverkar regionens ekonomi är befolkningsutvecklingen jämfört med riket.

Skatter utgör två tredjedelar av regionens totala intäkter. Skatteunderlagets utveckling avgörs framförallt av sysselsättningsnivån i samhället. Den ekonomiska tillväxten i Sverige har koncentrerats till storstadsregionerna under de senaste åren. Sveriges Kommuner och Lands-ting gör bedömningen att tillväxten i BNP blir 2,6 procent för år 2009 och 2,4 procent 2010. Regeringen anger i sin vårproposition en utveckling med 1,9 respektive 2,6 procent.

Skattesatsen föreslås till 10 kronor och 45 öre för 2009. För kommande år bygger planen på oförändrad skatt, en skattesats som legat fast sedan 2005.

Beräkningen av skatteintäkterna utgår från den prognos Sveriges Kommuner och Lands-ting redovisat i april 2008. Denna bedömning avviker från den prognos som ligger till grund för gällande plan för 2009 och 2010.

Procentuell förändring av skatteunderlag

	2008	2009	2010	2011
SKL augusti 2007	5,3	5,0	4,6	
SKL april 2008	5,7	4,8	4,8	4,8

Med de angivna uppräkningsstalen bedöms regionens skatteintäkter och generella statsbidrag uppgå till:

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Mkr	2008	2009	2010	2011
SKL augusti 2007	31 064	32 477	33 841	
SKL april 2008		32 530	33 920	35 373

Statsbidraget för receptläkemedel uppgår för 2008 till 3 583 Mkr, en ökning med 0,2 procent jämfört med 2007. Staten och Sveriges Kommuner och Landsting träffade under våren 2008 en överenskommelse avseende formerna för statens ersättning till landstingen för läkemedelsförmånen för 2008. Avtalet blev ettårigt bland annat med hänsyn till svårigheterna att bedöma effekterna av Apoteksmarknadsutredningen samt SKL:s krav på kompensation för ökade kostnader för läkemedel i slutenvård, eftersom en förskjutning skett från receptläkemedel till rekvisitionsläkemedel. Den ekonomiska planeringen utgår från att statsbidraget kommer att ligga kvar på 2008 års nivå under hela perioden 2009–2011. Detta eftersom gällande överenskommelse är ettårig och att det inte i princip blev någon uppräknings av statsbidraget mellan 2007 och 2008.

Löne- och prisutveckling

Bedömningen över utvecklingen av priser, löner och andra kostnader utgår från den prognos som Sveriges Kommuner och Landsting redovisat i april 2008. SKL:s prognos inklusive läkemedel tillämpas för generell uppräknings av regionbidragen.

Landstingsprisindex inklusive läkemedel

Procent	2008	2009	2010	2011
SKL augusti 2007	3,3	3,8	3,9	
SKL april 2008		3,8	4,0	3,9

Att regionfullmäktige gör antaganden om en generell kostnadsutveckling innebär inte att den är tillämplig på all verksamhet. Tvärtom måste i arbetet med beställningar, uppdrag med mera en differentiering göras beroende på verksamhetens art och innehåll och kostnadsstrukturen hos olika utförare. Skillnader i kostnadsutvecklingen avseende till exempel receptläkemedel och rekvisitionsläkemedel ska avspeglas i tillämpat index för sjukhusvård respektive primärvård. Även olika personalsammansättningar och mixen av personal- och andra kostnader kan påverka vilket index som tillämpas för olika verksamheter.

Ränta på likvidkonto

För 2009 föreslås inga förändringar avseende räntan på likvidkonto. Inför 2010 ska en översyn av regler och konstruktion avseende räntan göras som underlag för ställningstagande om framtida reglerna ska förändras.

Effektiviseringskrav

Ett ständigt pågående förändringsarbete ska genomföras i samtliga verksamheter för att möta nya krav, och nya möjligheter med förändrad verksamhet. Ny verksamhet kan inte läggas till utan att den gamla värderas. Ett aktivt förändrings- och effektiviseringsarbete skapar ekonomiskt utrymme som ger möjlighet att balansera ekonomin och göra nya satsningar. Målen om ekonomi i balans, hög kvalitet i alla verksamheter samt utveckling och förnyelse går hand i hand.

I budgeten 2009 och för planåren är ett generellt effektiviseringskrav på en procent inarbetat som riktar sig mot utförarna. Därmed har regionfullmäktige fastställt ett krav på effektivisering i befintlig verksamhet som ska vägas in i överenskommelser och uppdrag för 2009.

Att hantera det som ett generellt sparbetning långt ute i organisationen är att inte ta itu med förändringsarbetet. Arbetet ska präglas av helhetstänkande och långsiktighet. Därför måste effektiviseringskravet hanteras på ledningsnivå. Kravet bör till exempel sättas högre på servicefunktioner och administration än på direkt vårdverksamhet. I budget 2009 ställs ett högre krav på regionstyrelsen (exklusive hälso- och sjukvårdsutskottet och personalutskottet) än på andra verksamheter, kravet uppgår till 3 procent.

Utförarstyrelserna ska ta ett tydligt ansvar för genomförande, och ska senast under augusti 2008 ta fram inriktningar och precisera arbetssätt för att säkerställa att effektiviseringskravet inte hanteras som ett generellt sparbetning som fördelas ut i hela organisationen. Effektiviseringar inom serviceverksamheten ska tillfalla utförarna. I uppdraget ska därför även ingå hur effektiviseringar på ett samordnat sätt ska riktas till servicenämndens verksamheter. Arbetet ska samordnas av regionstyrelsen.

UPPDRAG

- Utförarstyrelserna ska säkerställa att effektiviseringskravet inte hanteras som ett generellt sparbetning som fördelas ut i hela organisationen.
- Regionstyrelsen ska samordna arbetet med hur ett samlat effektiviseringskrav ska riktas till servicenämndens verksamheter.

Planeringsanvisningar

särskilda planeringsdirektiv ska regionstyrelsen ange förutsättningar för överenskommelser och budgetarbetet. Syftet med dessa anvisningar är dels att ange grundläggande förutsättningar och villkor för nämndernas och styrelsernas gemensamma arbete med överenskommelser och uppdrag, dels nämndernas och styrelsernas interna planerings- och budgetarbete.

En rimlig grund för arbetet är att innevarande års överenskommelse är utgångspunkt och att verksamheter som införs med start under året ska få helårsfinansiering. I budgeten anges det index för löner, varor och tjänster med mera som gäller som gemensamma förutsättningar för hela regionen. Detta ska differentieras mellan olika verksamheter beroende på hur komponenterna slår. Effektiviseringskravet i budget innebär krav på precisering av åtgärder hos utförare, administration och servicefunktioner. Det ekonomiska utrymme som sedan kvarstår ska användas för verksamhetsförändringar i befintlig verksamhet eller ny verksamhet beroende på förändrat behov, demografisk utveckling, prioriteringar med mera.

Anvisningarna ska bland annat ange:

- Utgångspunkter och innehåll för överenskommelser mellan beställare och utförare.
- Ekonomiska och andra förutsättningar som effektiviseringskrav, kostnadsuppräknung och index.
- Förutsättningar för aktivitets- och tidplan.
- Tydliggörande av inriktningar, mål och uppdrag som inte naturligt ingår som del av överenskommelsen mellan beställare och utförare som till exempel personalfrågor.
- Tillkommande uppdrag och anvisningar från ägaren.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska före juni månads utgång 2008 besluta om planeringsdirektiv till styrelser och nämnder som underlag för det lokala beställnings- och uppdragsarbetet samt arbetet med detaljbudgetar.

Fördelning av resurser inom hälso- och sjukvården

Regionen har stegvis gått från en fördelning av resurser till hälso- och sjukvårdsnämnderna utifrån historiska kostnader i riktning mot en fördelning efter befolkningens behov av hälso- och sjukvård. Den metod som från 2006 tillämpas för fördelningen till de tolv hälso- och sjukvårdsnämnderna, baseras på den nationella modell som används i det kommunalekonomiska utjämnningssystemet mellan sjukvårdshuvudmännen och staten. Modellen utgår från att det är möjligt att beskriva vårdbehovet för olika grupper i befolkningen genom att studera den verkliga konsumtionen. Befolkningen delas in i grupper efter ett antal kriterier som anses relevanta för att beskriva skillnader i kostnader och därmed vårdbehov.

Fördelningsmodellen består av två komponenter, en för så kallade vårdtunga grupper och en för den övriga befolkningen. Den första komponenten, vårdtunga grupper, omfattar de cirka fem procent av befolkningen som står för 40–45 procent av sjukvårdskostnaderna. Den andra gruppen omfattar cirka 95 procent av befolkningen och cirka 55–60 procent av kostnaderna. Den delas i sin tur in efter ett antal sociodemografiska variabler. Indelningen syftar till att beskriva hur vårdbehovet varierar i olika delgrupper av befolkningen.

De geografiska och strukturella förutsättningarna för att upprätthålla en god tillgänglighet och nivå på den nära sjukvården varierar i de olika delarna av Västra Götaland. Små och stora orter har olika förutsättningar liksom landsbygd och tätorter. Därför utgår en grundresurs för att öka möjligheten att ge alla invånare, oberoende av var man bor, likvärdig tillgång till den nära sjukvården.

Införandet av resursfördelningsmodellen påbörjades från och med 2006 och införs successivt under en fyraårsperiod. I och med budget för 2009 är modellen helt införd. Förändringar i resurstilldelningen kommande år baseras på årliga uppdateringar av befolkningsuppgifter och andra data.

Resursförstärkning till hälso- och sjukvårdsnämnderna

Hälso- och sjukvårdsnämnderna tillförs totalt 100 Mkr i ökat regionbidrag år 2009 och ytterligare 100 Mkr 2010 och 2011 för att möta ökade behov till följd av befolkningstillväxten i Västra Götaland. Totalt tillförs således 300 Mkr under budget- och planperioden. Fördelning av det ökade regionbidraget sker i enlighet med resursfördelningsmodellen.

Högspecialiserad vård

Regionstyrelsen ska samordna beställningen av högspecialiserad vård. Beslut fattas av respektive hälso- och sjukvårdsnämnd.

Nya vårdområden

För att möta vårdens utmaningar och som stöd för regiongemensamma prioriteringar och vårdprogram inom exempelvis cancersjukvård tillförs regionstyrelsen 25 Mkr 2009. För 2010 tillförs ytterligare 25 Mkr. Dessutom tillförs 25 Mkr 2009 för att förstärka den psykiatriska sjukvården.

Rikssjukvård, utbildning och spridning av medicinska metoder

Sahlgrenska Universitetssjukhuset står inför stora utmaningar för att klara kraven på utvecklingen inom rikssjukvården och göra aktiva insatser för att sprida kompetens och metoder inom regionens sjukvård. Samtidigt ökar behovet av insatser för att trygga kvalitet och omfattning av vårdpersonalens grundutbildning. Regionstyrelsen tillförs 20 Mkr 2009 och ytterligare 10 Mkr 2010. Regionstyrelsen ska i samråd med Sahlgrenska Universitetssjukhuset utarbeta underlag för fördelning av avsatta medel till dessa ändamål.

Barn- och ungdomstandvård

Från och med 2008 förlängs tiden för den fria ungdomstandvården. I ett första steg med ett år för att 2009 förlängas med ytterligare ett år. Regionstyrelsen tillförs 25 Mkr för att finansiera reformens andra steg. Ersättningen till tandvården ska utformas så att den blir konkurrensneutral mellan folktandvården och privata tandläkare.

Fördelningen av resurser avseende barn- och ungdomstandvården behöver ses över i syfte att bättre spegla vårdbehovet. Regionstyrelsen ska därför utarbeta förslag till kriterier för fördelning av medel till hälso- och sjukvårdsnämnderna. Förslaget ska ingå i budgetunderlaget inför budget 2010.

Förlossningsvård

För mödrahälsovård, barnhälsovård under barnets första levnadsår och förlossningsvård, ska i överenskommelserna med sjukhusen och primärvården ersättningstaket för dessa områden justeras. Det innebär en rörlig ersättning kring prognostiserade födelsetal i enlighet med femtioprocentig fast ersättning och femtioprocentig rörligersättning utan begränsning direkt till MVC, BVC och vård kring förlossning kopplat till det antal barn och graviditeter. Inriktningen är att öka inslaget av rörlig ersättning för att anpassa till faktiska födelsetal. Så kallad bruten ersättningskurva kan vara en modell. Konkret förslag till förändring ska utarbetas av regionstyrelsen.

Rättspsykiatri

Regionstyrelsen ska utreda den framtida organisationen för den rättspsykiatriska verksamheten samt samordna beställningen för 2009. Som en konsekvens av detta överförs regionbidraget från hälso- och sjukvårdsnämnderna till regionstyrelsen för 2009. Justeringen bygger på i planeringen för 2008 upptagna kostnader för rättspsykiatrisk vård hos respektive hälso- och sjukvårdsnämnd. Totalt minskas hälso- och sjukvårdsnämndernas regionbidrag med sammanlagt 268,7 Mkr före uppräknig med index. Justeringen är preliminär, och regionstyrelsen ska i samband med fastställandet av detaljbudgeten göra slutgiltigt justering av regionbidraget.

Statsbidrag för minskad sjukskrivning

Det tidigare statsbidraget om 106 Mkr för minskad sjukskrivning upphör i och med utgången av 2008. Till följd av detta minskas regionbidraget till hälso- och sjukvårdsnämnderna och regionstyrelsen.

Strukturella löneskillnader

För att finansiera åtgärder mot strukturella löneskillnader enligt BAS har hälso- och sjukvårdsnämndernas regionbidrag ökat med 50 Mkr vardera för åren 2007 till och med 2009. Över treårsperioden avsätts således 150 Mkr för detta ändamål. Tillsammans med att befintligt löneutrymme tas i anspråk ska denna resursförstärkning användas för att under treårsperioden utjämna de oskäligena strukturella löneskillnader som finns inom regionens sjukvårdsverksamheter.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska samordna hälso- och sjukvårdsnämndernas beställning av högspecialiserad vård.
- Hälso- och sjukvårdsnämnderna ska avsätta medel för riktade åtgärder mot oskäligena strukturella löneskillnader.
- Regionstyrelsen ska i samråd med Sahlgrenska Universitetssjukhuset utarbeta underlag för fördelning av avsatta extra medel för rikssjukvård, utbildning och spridning av medicinska metoder.
- Regionstyrelsen ska utarbeta förslag till kriterier för fördelning av medel för barn och ungdomsvården till hälso- och sjukvårdsnämnderna utifrån vårdbehov.
- Regionstyrelsen ska i samband med fastställandet av detaljbudgeten slutgiltigt fastställa justering av regionbidrag avseende rättspsykiatrisk vård.
- Regionstyrelsen ska utarbeta förslag till förändring av ersättningsmodellen för förlossningsvård, MVC och BVC.

Satsningar inom hållbar tillväxt och regional utveckling

Västra Götalandsregionens kulturpolitik är nationellt uppmärksammas och framgångsrik. Regionen ansvarar för två av landets främsta kulturinstitutioner, GöteborgsOperan och Göteborgs Symfoniker. Kulturnämnden tillförs 20 Mkr för att stärka dessa båda verksamheter.

Ökad resandevolym och höjd ambitionsnivå för kollektivtrafiken innebär att Västtrafik tillförs 146 Mkr jämfört med regionbidraget 2008.

Satsningen på det regiongemensamma forskningsarbetet fortsätter genom att regionala utvecklingsnämnden tillförs 15 Mkr. Därigenom har forskningsområdet tillförts sammanlagt 50 Mkr sedan år 2007.

Investeringar

I och med regionfullmäktiges tilläggsbeslut i mars 2008 justerades låneutrymmet för investeringar. De fastställda nivåerna föreslås gälla för budget och planperioden:

Låneutrymme

Mkr	2008	2009	2010	2011
	1 673	1 876	1 836	1 782

Investeringar leder successivt till ökade driftkostnader genom höjda hyresnivåer. Finansieringen av ökade hyreskostnader för så kallade strategiska investeringar förutsätts ske dels genom att berörda verksamheter inom sig skapar ett ekonomiskt utrymme, dels genom ökade ersättningar från hälso- och sjukvårdsnämnderna respektive övriga nämnder som lämnar driftbidrag. För vissa av de aktuella investeringarna kan även regionstyrelsen medverka

till finansieringen. Regionstyrelsen får, i samband med att de enskilda objekten aktualiseras, avväga rimligheten i att styrelsen bidrar med finansiering av ökade hyreskostnader. Regionstyrelsen får för ändamålet disponera medel avsatta inom moderförvaltningen.

Framställan av investeringsbeslut görs idag löpande under hela året. Detta gör investeringsbesluten svåröverblickbara. Därför ska från och med 2009 framställningar om investeringar samlas till två beslutstillfällen, i mars och i september.

Former för gemensam beredning av strategiska utrustningsinvesteringar utreds för närvarande inom regionkansliet. Det finns skäl att samlat göra en mer övergripande översyn av gällande regler, beredningsformer och beslutsformer avseende hela investeringsområdet och gränsdragning mellan strategiska och andra investeringar inom såväl utrustnings- som fastighetsinvesteringar.

UPPDRAG

- Regionstyrelsen ska fastställa investeringsplanen.
- Regionstyrelsen ska göra översyn av gällande regler, beredningsformer och beslutsformer avseende investeringar.

Eget kapital

Styrelser och nämnders resultat har under senare år utvecklats positivt vilket innebär att flera styrelser och nämnder har ett stort eget kapital. Avsikten med regionens regler avseende eget kapital är att nämnder och styrelser ska kunna hantera variationer och kunna göra riktade insatser av engångskaraktär. Vid beredningen av bokslut för 2007 gjorde regionfullmäktige begränsningar av det egna kapitalet. Ett riktmärke för denna begränsning var att det egna kapitalet inte bör vara större än 2 procent av regionbidraget eller motsvarande. Denna riktlinje kommer även att tillämpas i beredning av 2008 års bokslut.

Användning av eget kapital förutsätter godkännande av regionstyrelsen. För att prövning om användning av eget kapital ska kunna göras utifrån en samlad bedömning ska framställan om att få använda eget kapital endast göras i samband med fastställande av detaljbudget. Regionstyrelsen avser att behandla begäran om användning av eget kapital vid två tillfällen per år, i mars och i september.

Lånebehov 2009

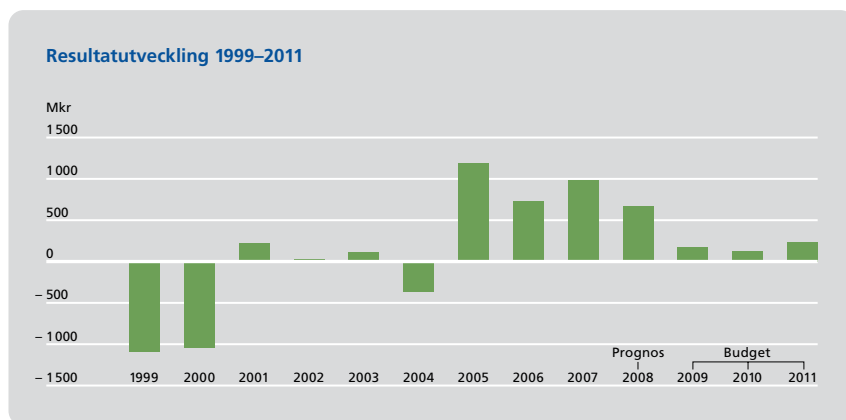
För att hantera kortsiktiga variationer i likviditeten under 2009 behöver lån kunna upptas till ett belopp om 1 000 Mkr. Något behov av långsiktig upplåning bedöms inte föreligga för år 2009. Regionstyrelsen bemyndigas uppta lån under 2009 om ett högsta belopp om 1 000 Mkr att hanteras i enlighet med föreskrifterna i finanspolicyn.

Budgetjusteringar

Regionens budgetprocess utgår från att i så god tid som möjligt ge styrelser och nämnder besked om vilka riktlinjer och ramar som gäller för verksamheten kommande år. Detta får till följd att de ekonomiska besluten vilar på prognoser våren innan verksamhetsåret, vilket ökar graden av osäkerhet. Regionstyrelsen avser att återkomma till regionfullmäktige under hösten med förslag till budgetjusteringar om prognoser eller andra förutsättningar förändras.

Resultatutveckling

Regionens resultatutveckling perioden 1999 till och med 2011 framgår av nedanstående diagram. Sett över perioden från 2001 till och med budget och planperiodens slut år 2011 bedöms regionens samlade resultat uppgå till 4 127 Mkr. Det angivna resultatet för 2008 är i enlighet med prognos per mars. Det positiva resultatet för perioden 2001 till och med 2011 ska dock ställas mot underskotten åren 1999 och 2000 på sammanlagt över 2 100 Mkr.

Särskilda kommentarer till budget 2009

- Regionbidrag för FoUU ingår i regionbidraget till Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Regionbidraget till Sahlgrenska Universitetssjukhuset har utöver index tillförts 7,5 Mkr 2009 för att kompensera den högre kostnadsutvecklingen inom den högspecialiserade vården.
- I budget 2004 fastställdes budgetprinciper och regler som följde av den förändrade fördelning av det ekonomiska ansvaret mellan hälso- och sjukvårdsnämnderna och regionens sjukhus. I och med utgången av 2008 upphör gällande regiongemensamma riskdelningssystem. Hälso- och sjukvårdsnämnderna kan fritt, genom egna överenskommelser, utforma regler för riskdelning.
- Kravet på koncernbidrag från fastighetsnämnden om 20,0 Mkr kvarstår som intäktspost på moderförvaltningen.
- Till regionstyrelsens ansvarsområde hör, utöver regionbidraget till regionstyrelsen, även koncernbanken och moderförvaltningen. Styrelsen äger därför rätt att disponera medel inom koncernbanken och moderförvaltningen.
- Arkivnämndens regionbidrag minskas med 2,8 Mkr efter tillfällig höjning av regionbidraget 2008.

Regionbidrag

Mkr	Budget 2008	Region- bidrag 2009	Plan 2010	Plan 2011
Regionfullmäktige	58,5	60,1	61,9	63,7
Regionstyrelsen	1 775,0	2 170,5	2 263,7	2 322,5
varav Hälso- och sjukvårdsutskottet	1 118,6	1 505,3	1 588,1	1 637,0
varav Personalutskottet	180,9	186,0	191,6	197,1
Folkhälsokommittén	41,2	42,3	43,6	44,9
Sahlgrenska Universitetssjukhuset	677,6	704,1	732,7	761,5
Revisorskollegiet	21,8	22,4	23,0	23,7
Patientnämnd	10,9	11,2	11,5	11,9
Arkivnämnd	25,9	23,9	24,6	25,3
Fastighetsnämnd	5,0	5,1	5,3	5,4
Servicenämnd	163,2	167,8	172,9	177,9
HSN Norra Bohuslän	1 493,0	1 505,8	1 557,9	1 610,1
HSN Dalsland	922,3	949,9	982,8	1 015,8
HSN Trestad	2 902,5	2 948,2	3 050,4	3 152,8
HSN Mellersta Bohuslän	1 987,6	2 070,6	2 142,5	2 214,5
HSN Göteborg Centrum/Väster	3 892,2	3 970,6	4 108,9	4 247,4
HSN Mittenälvsborg	1 609,3	1 664,7	1 722,3	1 780,0
HSN Södra Bohuslän	2 071,0	2 124,7	2 198,5	2 272,5
HSN Sjuhäradabygden	3 488,5	3 556,3	3 679,5	3 802,9
HSN Västra Skaraborg	2 401,8	2 456,2	2 541,5	2 626,9
HSN Östra Skaraborg	2 480,8	2 542,8	2 631,0	2 719,3
HSN Göteborg Hisingen	2 298,6	2 349,0	2 430,8	2 512,8
HSN Göteborg Nordost	2 603,7	2 621,9	2 713,1	2 804,4
Regionutvecklingsnämnd	565,1	595,9	613,8	631,6
Kulturnämnd	832,6	875,9	902,2	928,3
Miljönämnd	57,2	58,8	60,5	62,3
Västtrafik AB/Trafikkoncernbolag	1 031,0	1 205,9	1 242,1	1 278,1
Koncernbanken	- 170,9	- 359,3	- 400,6	- 399,5
Moderförvaltningen	1 532,3	1 592,7	1 858,2	2 021,7
Summa regionbidrag	34 777,6	35 938,0	37 374,6	38 718,4

Regionfullmäktiges beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige besluta:

- att fastställa regionbidrag till styrelser, nämnder och verksamheter för år 2009 enligt föreliggande förslag till budget,
- att fastställa inriktningen för åren 2010–2011 som underlag för den fortsatta planeringen,
- att fastställa skattesatsen för 2009 till 10 kronor och 45 öre per skattekrona,
- att fastställa i budgeten angivna finansiella mål,
- att bemyndiga regionstyrelsen att utifrån en investeringsram om 1 876 Mkr fastställa investeringsplan och fördela låneramar för 2009,
- att bemyndiga regionstyrelsen att under år 2009 uppta lån om ett högsta belopp av 1 000 Mkr att hanteras enligt föreskrifterna i finanspolicyn,
- att bemyndiga regionstyrelsen att fatta beslut om tekniska justeringar av regionbidrag till nämnder och styrelser under förutsättning att ärendena inte är av principiell art,
- att bemyndiga regionstyrelsen att medfinansiera ökade hyror till följd av ökade investeringar,
- att uppdra åt regionutvecklingsnämnden, kulturnämnden och miljönämnden att senast under september 2008 lämna uppdrag med mera till respektive verksamheter,
- att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnderna att i erforderlig tid före den 30 september fatta beslut om ersättningar för år 2009 avseende länssjukvård,
- att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnderna att i erforderlig tid före den 30 september fatta beslut om beställning och ersättning för år 2009 avseende högspecialiserad vård,
- att uppdra åt hälso- och sjukvårdsnämnderna och i förekommande fall hälso- och sjukvårdsutskottet att träffa överenskommelser med berörda styrelser och förvaltningar inom hälso- och sjukvården och tandvården avseende ersättningar, vårdnivåer, vårdinriktningar med mera före 30 september 2008,
- att uppdra åt styrelser, nämnder och verksamheter att senast den 1 november 2008 till regionstyrelsen avrapportera detaljbudgeten för år 2009 samt flerårsplan för 2010–2011 för den egna verksamheten,
- att i övrigt godkänna förslaget till budget för år 2009 samt i budgetförslaget angivna uppdrag, direktiv och inriktningar samt
- att i övrigt godkänna förslaget till plan för åren 2010–2011.

Bilagor

Resultaträkning

Mkr	2008	2009	2010	2011
Verksamhetens intäkter	7 123,5	7 394,2	7 690,0	7 989,9
Verksamhetens kostnader	- 40 887,0	- 42 197,4	- 43 834,6	- 45 435,1
Avskrivningar	- 1 117,8	- 1 185,9	- 1 263,7	- 1 327,8
Resultat 1 Verksamhetens nettokostnad	- 34 881,3	- 35 989,1	- 37 408,3	- 38 773,0
Skatteintäkter	27 869,0	29 294,0	30 701,0	32 174,0
Kommunalekonomisk utjämning	3 195,0	3 236,0	3 219,0	3 199,0
Statsbidrag läkemedel/minskad sjukfrånvaro	3 785,0	3 583,0	3 583,0	3 583,0
Finansiella intäkter	318,0	320,1	359,5	377,4
Värdesäkring av pensionsskuld	- 200,0	- 254,2	- 310,4	- 306,7
Finansiella kostnader	- 14,3	- 14,9	- 15,5	- 16,1
Resultat 2 Resultat före extraordinära poster	71,4	175,0	128,4	237,6
Resultat 3 Årets resultat	71,4	175,0	128,4	237,6
Finansiella poster				
Försäljning av anläggningstillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Nya lån	0,0	0,0	0,0	0,0
Nettoinvesteringar	1 673,0	1 876,0	1 836,0	1 782,0
Amortering av lån och långfristiga skulder	0,0	0,0	0,0	0,0

Balansräkning

Mkr	UB 2008	UB 2009	UB 2010	UB 2011
Immateriella anläggningstillgångar	1,0	0,7	0,4	0,0
Materiella anläggningstillgångar				
Byggnader och mark	7 442,9	8 035,5	8 514,6	8 879,4
Maskiner och inventarier	2 864,9	2 962,8	3 056,4	3 146,1
Finansiella anläggningstillgångar	292,1	292,1	292,1	292,1
Anläggningstillgångar	10 601,0	11 291,1	11 863,4	12 317,7
Omsättningstillgångar	8 449,7	8 731,8	9 187,9	9 892,4
Omsättningstillgångar	8 449,7	8 731,8	9 187,9	9 892,4
TILLGÅNGAR	19 050,7	20 022,9	21 051,3	22 210,0
Ingående eget kapital	4 103,2	4 174,6	4 349,5	4 477,9
Årets förändring	71,4	175,0	128,4	237,6
Eget kapital	4 174,6	4 349,5	4 477,9	4 715,5
Avsättning pensioner	5 638,7	6 344,7	7 149,9	7 972,6
Övriga avsättningar	1 318,7	1 409,8	1 504,6	1 603,1
Avsättningar	6 957,3	7 754,5	8 654,6	9 575,7
Långfristiga skulder	95,1	95,1	95,1	95,1
Kortfristiga skulder	7 823,7	7 823,7	7 823,7	7 823,7
Skulder	7 918,8	7 918,8	7 918,8	7 918,8
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	19 050,7	20 022,9	21 051,3	22 210,0

En region öppen mot omvärlden. Västra Götalandsregionens budget 2009. Budgeten är Västra Götalandsregionens främsta styrdokument och gäller för alla verksamheter som regionen ansvarar för.

Fler exemplar av "En region öppen mot omvärlden" kan beställas hos Adress- och distributionscentrum i Mariestad, e-post: adress.distributionscentrum@vgregion.se, telefon: 0501-620 84.

www.vgregion.se

Västra Götalandsregionen | Regionens Hus | 462 80 Vänersborg | Tel: 0521-27 57 00 | www.vgregion.se

